47 ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2680 — ՇԱԲԱԹ — 1330 ՉԻԼՀԻՃՃԷ 14 —1912 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1—2 30

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Péra 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԳԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԳԻՍ	ՏՐԿՆ.	ՎԵՑՄՍ.	ԵՌՄՍԵ.
Պոլսոյ համար	80 Ղ.	45	25 Ղ.
Գաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահման »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մէկէ աւելի հրատարակութեանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Եւրոպական Պատերազմ

ՄԻՇՏ ԿԸ ԶԻՆՈՒԻՆ

ՓՈՔՐ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Պելժիոյ Երեսփ. ժողովին վերաբացման պահուն վարչապետը Եւրոպայի արդի կացութեան վրայ հետեւեալ չահեկան յայտարարութիւնները բրաւ.— «Մեր անկախութեան և միջազգային պարտականութեանց պահպանման տեսակէտով մեր յանձնառութիւնները գիտակցաբար կատարելու համար, քննեցինք թէ մեր զինուորական կազմակերպութեան արդի վիճակը Թոյլ կուտա՞յ արդեօք դիմադրելու այս վերջին ամիսներուն ընթացքին մէջ հաստատուած պէտքերուն։ Մեզի առաջնորդ բռնեցինք մեր դիւանագէտներուն տեղեկագիրները և ամէնէն ձեռնհաս մասնագէտներուն աշխատութիւնները։ Թէեւ հոս խնդիր պիտի չընենք Եւրոպայի ընդհանուր կացութիւնը և Տէրութեանց յարաբերութիւնները, դիւրին է հաստատել թէ ընդհանուր պատերազմի պատրաստութիւնը կը չարունակուի անդադար և ուժգնօրէն. բայց խաղաղութեան պահպանման համար կառավարութիւններուն ջանքերը մեր բոլոր երախտագիտութեան իրաւունքը ունին։

Ամէն ժամանակէ աւելի հիմա կը նախատեսուին խաղաղութիւնը վտանգելու ընդունակ պայքարներ, ամէնուրեք կ'աշխատին առաջքը առնել այս պայքարներուն։ Ամէն ժամանակէ աւելի հիմա մէջտեղ դրուած է Պելժիոյ կատարելիք դերին կարեւորութիւնը Եւրոպայի արեւմտեան Տէրութեանց պատերազմին առթիւ։ Դէպքերուն բերումով կրնայ մեր երկիրը ասպարէզ ըլլալ յարձակողական չարժումներու, և հարկ անհրաժեշտ է այս չարժումները նախատեսել և անոնց առաջքը առնել պատերազմի հռչակումի պահուն։ Վերջին ամիսներուն դէպքերէն չեղեալ կացութիւնը աւելի խիստ և աւելի ստիպողական կ'ընեն Պելժիոյ պարտականութիւնները։ Կառավարութիւնը որոշած է ո և է ջանքի առջեւ չընկրկիլ կատարելու համար իր պարտքը։ 1909 ի օրէնքը մեր երկրին կ'ապահովէր այն ատեն նախատեսուած պէտքերուն համապատասխան բանակ մը։ Անկէց ի վեր դէպքերը ապացուցին թէ նոր կարգադրութիւններ և միջոցներ պարտաւորիչ են։ Կառավարութիւնը գիտակից է իր պատասխանատուութեան։

Մեր չէզոքութեան երաշխաւոր Տէրութեանց նկատմամբ մեր վստահութիւնը նոյնն է և իրենց մեր մասին ունեցած համակրութիւնները սաստիկ են, բայց չենք կրնար անտես ընել սա՛ պարագան թէ Տէրութեանց խմբաւորութիւնները ա՛յնպիսի զինակցութիւններ և համաձայնութիւններ առաջ բերած են որ եւրոպական պատերազմի մը պարագային, կրնան երաշխաւորութեանց վերցնել ա՛յն արժէքը՝ զոր երաշխաւորին չէզոքութիւնը միայն կրնայ ապահովել։

Կը նախատեսուի որ մեր չէզոքութիւնով երաշխաւոր բոլոր պետութիւնները պատերազմիկ են կամ պիտի ըլլան։ Բանակը պէտք է բաւական զօրաւոր ըլլայ պարագաներու, հարկեցուցիչ պահերը կատարելու համար։ Պատերազմիկները մեր հողը գրաւելով կրնան տէր ըլլալ ա՛յնպիսի առաւելութեան մը, որ կրնայ վճռական ըլլալ պատերազմին համար։ Ահա այս պարագային դէմ է որ մեր բանակը պէտք է ի վիճակի ըլլայ կանգնելու։»

Պելժ վարչապետին այս յայտարարութեան գլխաւորաբար երկու բան կը պարզէ մեզի։ Նախ ա՛ն թէ իր իր ակնարկութիւններով կը յայտնուի որ իր երկրին երկու անմիջական դրացիները, Ֆրանսա և Գերմանիա, տակաւին բաղձացուած համաձայնութենէ մը չատ հեռի են, այնպէս որ արտաքին կնճռոտութեան մը առաջին պահերուն իսկ, յանկարծ պիտի սրուին իրենց յարաբերութիւնները և վրէժխնդիր ոգիով իրարու դէմ պիտի ելլեն։ Երկրորդ պարագան ա՛ն է թէ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ պատերազմ մը այսուհետեւ բնաւ տեղական հանգամանք չի կրնար ունենալ։ Ընդհանուր խառնաշփոթութեան մը պահուն միայն կրնայ այդ պատերազմը ծագիլ, և այդ խառնաշփոթութիւնը հետզհետէ ահեցնող դէպքերը չէ որ կը պակսին։ Մէկ կողմէն Անգլիոյ և Գերմանիոյ մրցակցութիւնը, որուն պատերազմի մը յանգիլը մինչեւ իսկ... 1913 մօտալուտ Թուականին համար գուշակողներ կան, և միւս կողմէն Արեւելքի և Պալքանեան խնդիրներուն վերջնական կարգադրութեան միջոցին կրնան բաշխումի առթիւ ա՛յնպիսի անակնկալներ ծագիլ որ Պելժ վարչապետին վերագրեալ յայտարարութիւնը կրնանք միջազգային եւրոպական կացութեան իբրեւ ուղիղ մէկ կչիռքը ընդունիլ։

Կ'ըսուի թէ «գործը պզտիկէն իմացիր»։ Ահա փոքր պետութիւն մը, Պելժիա, որ Եւրոպական պատերազմին առաջին զոհերէն մէկը պիտի ըլլայ, կը պարտաւորուի իր կարողութենէն ալ չատ վեր զինուորական ծախքերու տակ մտնել։ Մեծ թոցին նախանշան ծուխերն են ասոնք։

Պալքանեան Դաշնակցութեան հակումները այժմէն իսկ Անգլիոյ, Ֆրանսայի և Ռուսիոյ կողմն են, և այս տէրութեանց կողմէ այդ Դաշնակցութեան եղած բարոյական ներկայ աջակցութիւնը բաւականէն աւելի ապացոյց մըն է թէ Եւրոպայի այժմեան երկու Երրեակներուն վերջինը (Ֆրանսա, Անգլիա և Ռուսիա) արդէն ի նպաստ իրեն կրնայ ունենալ Պալքանեան նոր ուժը։

Այս անհեղ խմբաւորումը թերեւս առանց պատերազմի իսկ կարենայ վճռել Տէրութեանց ազդեցութեան պայքարը, բայց Ալզաս-Լոռէնի անմարելի ածուխը և Անգլիոյ ու Գերմանիոյ առեւտրական ու ծովային նախանձաբեկ մրցակցութիւնը անդիմադրելի արգելք մը կը Թուին ըլլալ խաղաղութեան սպառնիք միջոցներուն առջեւ։

Բայց գոնէ այսօրուընէ իսկ կարելի է ենթադրել թէ Երրեակ Համաձայնութիւնը աւելի զօրաւոր դուրս կուգայ այնպիսի պատերազմէ մը, որ իր սահմաններէն դուրս մղուելուն հակառակ սերտ առնչութիւն ունի Եւրոպայի ջոկերուն ապագայ կացութեան հետ։

Առանց այս դէպքին, գլխաւորաբար Մեծն Բրիտանիա Պալքանեան խնդրոյն մէջ պիտի չբռնէր այսօրուան դիրքը, բայց մեծ չահուն առջեւ զոհեց իր աւանդական քաղաքականութիւնը, որ կը կայանար Արեւելքի մէջ մի՛շտ գործերը պղտոր, կնճռոտ, թնջուկ տեսնելուն մէջ, այս կերպով ուղելով իր արտաքին ազդեցութեան հաշիւներուն անխորտակելի թումբ մը պահել այս կողմերը։ Անգամ մը որ Անգլիա Սալըզպըրիի ջատագոված «Թոյլակալ չէզոքութենէն» դուրս ելլելով դաշնակցեցաւ, պարտաւորուեցաւ դաշնակցիլ նախ Ֆրանսայի և ապա Ռուսիոյ հետ, այդ վայրկենէն Արեւելեան քաղաքականութեան մէջ ահագին փոփոխութիւն ներմուծած եղաւ։ Դադրեցաւ Արեւելքի Արամազդը ըլլալէ, և բարեհաճեցաւ Ողիմպոսի առասպելական պետին նման բխխանութիւնը բաժնել Պղուտոնին և Պոսեյտոնին հետ։

Հաշտութեան Պայմաններ

(ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՄՓՈՓՈՒՄ ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԱԿՆԱՐԿՆԵՐՈՒ)

Բոլոր մինչեւ հիմա ըսուածներուն մէկ ամփոփումը մեր ընթերցողներուն տալու համար, չահեկան կը համարինք Թարգմանել մինչեւ իսկ հակասական տեղեկութիւնները Եւրոպական Թերթերուն ա՛յն պայմաններուն նկատմամբ, որոնք պիտի կրնան հաշտութիւն առաջ բերել։ Անգլիական Թերթերը չատ ստոյգ աղբիւրներէ առնելով կը ծանուցանեն թէ մինչեւ Կ. Պոլիսը Պուլկարիոյ պահանջներուն մէջ կը դասուի, ինչպէս արդէն գրուեցաւ։ «Բերլինէր Թակպլաթ» հետեւեալ կերպով կը պարզէ ա՛յն զոհողութիւնները, զորս դաշնակիցները պիտի պահանջեն Թուրքիայէն։

1. Թուրքիա Եւրոպայի մէջ իր ունեցած բոլոր հողերը, Եգէական ծովուն կղզիներն ալ մէջը ըլլալով, յանձնէ Պուլկարիոյ, Յունաստանի, Գարատաղի և Սերպիոյ Թագաւորութիւններուն։ Բ. Դուռը ինք պահէ Կ. Պոլիս քաղաքը հետեւեալ սահմաններով. Արեւելքէն Վոսփոր, հիւսիսային արեւելքէն Սեւ ծով, հիւսիսէն ա՛յն սահմանը որ կը սկսի Տէրքոս լիճէն և Սթրանճա Տէրէին եզերքէն կ'երթայ մինչեւ Սթրանճա, և անկէց ուղիղ գիծով Չօրլու Տէրէի ակը, յետոյ անկէց ալ մինչեւ Երկէրէ Տէրէ, յետոյ այս գետէն ալ մինչեւ Մարիցայի բերանը։ Մարիցա, Սարոսի ծոցին և Եգէական ծովուն հետ, պիտի ըլլայ արեւմտեան սահմանագլուխը։ Այս սահմաններուն ճշդումը պիտի կատարուի երկու կողմէն ընտրուած յանձնաժողով մը։

2. Բ. Դուռը յանձն կ'առնէ ո և է պարագայի մէջ ամրութիւններ չչինել Կ. Պոլիս քաղաքին չուրջ և սահմանուած հողերուն վրայ, մէկ ամսուան ընթացքին մէջ բոլորովին պարպել Կ. Պոլսոյ և չրջակայքի զինուորները որոնք Անատոլու պիտի փոխադրուին։

Կ. Պոլսոյ ներքին բարեկարգութիւնը պիտի ապահովուի բնիկ ժանտարմներու միջոցաւ, որոնց պիտի օժանդակեն տեղական քաղաքապահ զօրքեր, որոնց ո՛րչափ ըլլալն ալ պիտի որոշեն երկու հաշտարար կողմերը։

3. Պուլկարիա, Յունաստան, Գարատաղ և Սերպիա պիտի ստանձնեն Թուրքիոյ հանրային պարտքին մէկ մասը և Պալքանի մէջ պիտի երաշխաւորեն Տէրութեանց չահերը։

Իտալական կէս-պաշտօնական Թերթն ալ հետեւեալ պայմաններուն վրայ կը խօսի։

1. Մինչեւ տասնըհինգ օր Թուրք զինուորները Անատոլու պիտի քաշուին։
2. Պուլկար բանակը Սան Սթէֆանօ պիտի գայ, ուր պիտի քննուին հաշտութեան պայմանները։
3. Հաշտութիւնը պիտի ստորագրուի Կ. Պոլսոյ մէջ, ուր Ֆէրտինանտ Թագաւորը Պուլկար բանակով զօրահանդէս պիտի կատարէ։
4. Դրաւեալ երկիրներուն բաժանումի հարցը պիտի քննուի Կ. Պոլսոյ մէջ դաշնակիցներուն միջեւ։

«Էքօ տը Բարի» յոյժ իրազեկ Թերթին հաղորդած պայմաններն ալ հետեւեալներն են.—

1. Առեւտրական պայմանագրութեան մը կնքում։
2. Իսլամ ժողովուրդին կրօնական հաստատութեանց համար վարչական կանոնադրութիւններ։
3. Օսմ. հանրային պարտքին մէկ մասին Պալքանեան Տէրութեանց փոխանցումը։
4. Գերիներու փոխանակութիւն։
5. Դրաւեալ երկիրներուն յաղթողներուն ձեռք մնալը։ Իսկ Ալպանիոյ համար Տէրութիւնք պիտի խորհին։
6. Պատերազմական տուգանքի մը վճարում։

Գերման Թերթ մըն ալ կ'ըսէ թէ Թուրքիոյ պայմաններն ալ հետեւեալներն են.—

1. Կրետէն Յունաստանի, Սկյուտարը Թուրքիոյ։
2. Մակեդոնիա ինքնօրէն. մէկ Պուլկար, մէկ Սերպ, մէկ Գարատաղցի, մէկ Թուրք կառավարիչներու վարչութեան ներքեւ։
3. Ալպանիա ինքնօրէն, Թուրք իշխանի մը վարչութեամբ։
4. Եգէական ծովուն վրայ Գավալա բաց նաւահանգիստ ըլլայ Սերպիոյ համար, և Սան Ճօվանի-Տի Մէտուա Գարատաղի համար։

«Նովօյէ Վրէմիայի» կարծիքով Թուրքիոյ պայմանները.—

1. Թուրքիա պիտի պահէ Էտիրնէի նահանգը առանց սակայն ո և է յանձնառութեան տակ մտնելու։
2. Պուլկարիա պիտի ընդունի Գըրք Քիլիսէ, Մուսթաֆա Փաշա, Քըրճալը, Նէվրոքոփ և Ճումայի Պալա քաղաքները և Եգէան ծովէն մաս մը, որով մուտք ունենայ ծովուն վրայ, Գավալայէն կամ Տէտէաղաճէն։
3. Յունաստան պիտի առնէ Բրէվէզա, Կրէպէնա, Էլասոնա քաղաքները մինչեւ Քաթէրինա, ինչպէս նաեւ Կրետէն։
4. Սերպիան պիտի առնէ Քումանովան, Բրիշթինան և Նովի Պազարի Սանճագին ամբողջ արեւելեան մասը։ Սերպիա երկաթուղի մը պիտի չինէ մինչեւ ծով, և Թուրքիա մինչեւ իսկ այս չինութեան ծախքին մէկ մասը պիտի վճարէ։
5. Գարատաղ պիտի ընդունի Նովի Պազարին մնացեալ մասը, մէջը ըլլալով Կուսինիա և Բլավա քաղաքները և Շքոտրայի լճին ծովեզերքը։ Շքոտրան բաց կը մնայ, Ալպանիոյ կցելու համար։
6. Ալպանիա, Մակեդոնիա և Արքիպեղագոսի կղզիները կատարեալ ինքնօրինութիւն պիտի ստանան։ Ասոնք Թուրքիոյ վեհապետութեան տակ պիտի մնան և կառավարիչները Բ. Դուռնէն պիտի անուանուին։

Բայց կառավարութեան պաշտօնական ծանուցումը եկաւ յայտնելու թէ այս պայմանները բոլորովին անընդունելի են Բ. Դրան համար, և պատերազմը պիտի չարունակուի գծերէ՛։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ՈՐՈՒ՞Ն ԿԸ ՊԱՐՏԻ ԻՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՔՐԷՕԶՕ ԵՒ ՔՐՈՒՊ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ

ՊՈՒԼԿԱՐ ՄԱՅՈՐԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

Պուլկար պահեստի սպայ մը հետեւեալ չահեկան յօդուածը հրատարակած է «Իվնինկ Նիուզի» մէջ.—

Պալքանեան պատերազմին առթիւ խնդիր ծագած է թէ յաղթականները ո՞րուն կը պարտին իրենց յաջողութիւնները։ Պալքանեան երկիրներու մէջ կիրարկուած զինուորական զանազան մեթոտներու մէջ կը փնտռեն այդ յաջողութեանց պատճառը։ Մինչ Գերմանները, որոնք Թուրքիոյ զինուորական մարզիչները կը համարուին իբրեւ, օսմ. պարտութեանց պատասխանատուութիւնը չեն ստանձներ, անդին Բարիզի մէջ կը ջանան Ֆրանսայի զինուորական հովանաւորութեան ներքեւ դնել Պուլկարիան և ի վեր հանել ազնիւ եղբայրակցութիւն մը ֆրանսական հանրապետութեան ու Պալքանեան գլխաւոր պետութեանց միջեւ։ Աւելին կայ, մէկ քանի ճարտար լրաբերներ նոյնիսկ չվարանեցան ներկայ պատերազմին մէջ տեսնելու տեսակ մը պայքար Ֆրանսայի և Գերմանիոյ զինուորական արուեստին միջեւ։ Աւելորդ է ըսել որ Գերմանիոյ նկատմամբ չղարմիչ լեզու մը չգործածեցին անոնք։

Այս ընդհանրացումը խիստ տկար փաստերու վրայ հիմնուած է ինչպէս ամէն ընդհանրացում։ Անոնք որ Թուրքիան կը ճանչնան, գոհացուցիչ կերպով կը բացատրեն Թրքական պարտութիւնները։

Միւնոյն ծառը ընտիր պտուղներ տուած է Ծարոնի մէջ։ Նոյնպէս անհիմն են սա ժայռն հաստատումները թէ պուլկար բանակը Ֆրանսական ազդեցութեամբ կազմակերպուած ըլլայ։ Շատ քիչ է այն սպաներուն Թիւը, որոնք Ֆրանսայի զինուորական վարժարաններուն մէջ ստացած են իրենց զինուորական կրթութիւնը։ Այդ փոքր թիւ սպաներուն ստացած ամէնէն բարձր աստիճանն է հազարապետութիւնը, բացի երեք-չորս սպաներէ, որոնք մասնակարարական ճիւղին մէջ կը գտնուին։ Պալով, կ'ըսուի թէ Ֆրանսա հայթայթած է։

Սակայն իրողութիւնը սա է թէ պուլկարական թնդանօթներուն մեծ մասը Քրէօզօի կողմէ հայթայթուած է։ Անմէջ բան մըն է սա խնդիրը յուզել թէ պէտք է Թուրքերը Շնայտըր-Քրէօզօ թնդանօթներ ունենային։ Ֆրանսայի մէջ արդեօք մոռցա՞ն որ վերջին փորձառութեանց առթիւ կատարուած գրուեցաւ որ Շնայտըրի թնդանօթներ գնուին, թէեւ զէնքերու մասին կար պայմանագիր։ Պուլկարները չեն կրնար յուսա հաւկիթանքներ ըլլալ վիճաբանութեան մը, որ ի հարկէ պիտի խանգարէ երկու մեծ տէրութեանց յարաբերութիւնները, և ասիկա այնպիսի պահու մը, երբ ամբողջ Եւրոպայի գործակցութիւնը անհրաժեշտ է, կարելի եղածին չափ չուտ աւարտելու համար պատերազմը, որպէսզի եւրոպական խաղաղութիւնը չվրդովուի։ Եւ սակայն այս ձախող խնդիրը լաւ առիթ մը կ'ընծայէ քննելու թէ Պուլկարիա իր զինուորական զօրութիւնը ո՛ր աստիճան կը պարտի օտար ազդեցութիւններու։

Նախ պէտք է ի վեր հանել սա պարագան թէ վերջին 25 տարուան միջոցին ո՛չ մէկ օտար սպայ չէ ընդունուած պուլկար բանակին մէջ։ Պուլկարիոյ կազմութենէն եօթը տարի յետոյ, զինուորական բարձր պաշտօններ և ուրիշ չատ մը պաշտօններ ռուս սպաներու յանձնուած էին։ Այդ ժամանակամիջոցին պուլկար բանակը ամէն կերպով ցոլացումն էր ռուս բանակին. նոյնիսկ գործածուած մասնագիտական բացատրութիւնները ռուսական էին։ Սօֆիայի զինուորական վարժարանը, որ սպաներ պատրաստելու պաշտօն ունէր, ռուսական նմանօրինակ հաստատութիւններէն ո և է տարբերութիւն չունէր։ Ուսուցչական մարմինը Ռուսերէ կը բաղկանար և կրթական մեթոտը ռուսական էր։ Այն մէկ քանի սպաները, որոնք այլուր կը ղրկուէին իրենց զինուորական կրթութիւնը լրացնելու համար, Բեդերսպուրկ կ'երթային անխտիր։ Ասոնց մէջ կային Սավօֆ, Ռատքօ, Տիմիթրիէֆ և Իվանօֆ զօրավարները, որոնք, երեք գլխաւոր հրամանատարներն են ներկայ պատերազմին. բարձրաստիճան մէկ քանի սպաներ կան որոնք զօրաբաժիններու կը հրամայեն։ 1885ին Արեւելեան Ռումէլին Պուլկարիոյ կցուելէն յետոյ, յեղաշրջ փոփոխութիւն մը առաջ եկաւ և նոր չրջան մը սկսաւ Պուլկարիոյ համար։

Սերպօ-պուլկար պատերազմին նախօրեակին, ռուս կառավարութիւնը իբր դժգոհութեան նշան, Պուլկարիայէն ետ կանչեց իր բոլոր սպաները. այն ատեն պուլկար երիտասարդ տեղակալներ ու հարիւրապետները զօրավարի աստիճան ստացան։ Այդ սպաներուն մեծ մասը 27 տարի առաջ ստացած պաշտօնին կը պահեն մինչեւ այսօր. տարիներու հոլովմամբ զինուորական աստիճանին բարձրացած է, բայց ո՛չ իրենց պաշտօնը։ Ռուս սպաներու ետ կանչուիլը, որ պատիժ մը պիտի ըլլար, իրական բարիք մը եղաւ. պուլկար բանակը ռուսական խնամակալութենէն ազատեցաւ և ինքնավստահութիւն ձեռք բերաւ, յաղթական պատերազմի մը չնորհիւ ա՛լ աւելի խրախուսուած։ Ետքոյ ա՛լ աւելի կատարելագործուեցաւ պուլկարական բանակը և ռուսական ազդեցութեան վերջին հետքերն ալ անհետացան։ Սօֆիայի զինուորական վարժարանը ճշմարտապէս ազգային հաստատութիւն մը դարձաւ և սպաներու ամբողջ նոր սերունդը երկրին մէջ իսկ պատրաստուեցաւ։ Այդ չրջանին, ռուս զինուորական վարժարանները փակ էին պուլկար սպաներու առջեւ. իսկ մասնաւոր կրթութիւն (սպայակոյտ, ամրաշինութիւն և թնդանօթաձգութիւն) առնել ուզողները արեւմտեան երկիրներու ասպնջականութեան դիմեցին։ Ասոնց մեծ մասը Թուրինոյի զինուորական վարժարանը մտան։ Կարգ մը պուլկար սպաներ ալ Աւստրիա և Պելճիքա ղրկուեցան։ Ընդհակառակը Պերլինի կառավարութեան մօտ եղած դիմումները մերժուեցան, այնպէս որ ո՛չ մէկ պուլկար սպայ իր կրթութիւնը չէ ստացած Գերմանիոյ մէջ։ Ֆրանսա, որ կը ջանար Ռուսիոյ հետ զինակցիլ, չուզեց իր զինուորական վարժարաններուն մէջ ընդունիլ Պուլկարներ և վերջին տարիներու մէջ միայն իր ընթացքը փոխեց։ Այդ երկրորդ չրջանին մէջ, արտասահման ուսած սպաներուն գրեթէ ամենքն ալ գնդապետ են. անոնցմէ մէկ քանին ամենաբարձր և պատասխանատու պաշտօններ ունին բանակին մէջ։

Երեքը զօրավարի աստիճան ունին. առաջինը զօրավար Ֆիչէֆ, սպայակոյտի պետ, որ բազուկն է վերին հրամանատարին. երկրորդը՝ զօրավար Նալօվիչ առենոք սպայակոյտի պետ, հեծելազօրքի զօրաբաժնին հրամանատարն է. երրորդը՝ զօրավար Սաւրօֆ ամրաշէն գունդերուն հրամանատարն է։ Այդ երեք զօրավարներն ալ իրենց զինուորական կրթութիւնը ստացած են Թուրինոյի Զինուորական վարժարանին մէջ։ Նոյնպէս այդ վարժարանէն ելած են արեւմտեան բանակին սպայակոյտի պետ գնդապետ Բաքալօֆ, անձնապահ գունդին հրամանատար գնդապետ Բօլօֆ, Ֆիլիպէի կիսաբաժնին հրամանատար գնդապետ Միթօֆ, Սլիվնոյի կիսաբաժնին հրամանատար գնդապետ Բաբօֆ, Սօֆիայի զինուորական վարժարանին տնօրէն գնդապետ Նէքօֆ։ Ասոնք պուլկարական բանակին ամէնէն կարող սպաները կը համարուին։

1896 էն ի վեր, ռուսական վարժարանները նորէն բացուած են պուլկարներուն առջեւ և քանի մը հարիւր պուլկար սպաներ ռուսական վարժարաններէ վկայուած են։

Իտալական վարժարաններ յաճախող Պուլկարներու թիւը չատ նուազած է վերջին տարիներս։ Նոյն բանը կարելի է ըսել Աւստրիոյ, Պելճիքայի և Ֆրանսայի մէջ զինուորական կրթութիւն ստացած Պուլկարներու մասին։ Այդ դասակարգի սպաները տեղակալէն մինչեւ հրամանատարի աստիճան ունին։ Բաղդատաբար նուազ կարեւոր պաշտօններ են ասոնք։ Կարճ խօսելով, պուլկար բանակը այսչափ միայն կը պարտի օտար ազգերու։ Երկու հարիւրէն աւելի չեն այն սպաները, որոնք Սօֆիայի զինուորական վարժարանը յաճախելէ և 6-7 տարի ծառայութիւն ընելէ յետոյ արտասահման ղրկուած են։ Այդ սպաները պուլկար բանակին եօթը հարիւրերորդ մասը կը կազմեն։ Պուլկար սպաներուն մեծ մասը Պուլկարիոյ մէջ միայն զինուորական կրթութիւն ստացած են։ Բանակին ուժը կը կազմեն անոնք և լուրջ աշխատութեան եղանակը նշանակալից է ամբողջ ազգին արժէքին ու յատկութիւններուն համար։ Պուլկարիոյ մէջ ուշադրութեամբ հետեւուած են եւրոպական մեծ բանակներու յառաջդիմութեանց. գրեթէ օր չանցնիր որ բարեփոխում մը չներմուծուի բանակին մէջ։ Գլխաւոր սկզբունքը սա եղած է որ օտարէն փոխ առնուած ամէն բան ազգային կեանքին պատշաճեցուի և իւրացուցուի, առանց կապկելու։ Այդ տեսակէտով կարելի է ըսել թէ պուլկար բանակը եղած է և պիտի մնայ ազգային բանակ մը։

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

ԶԻՆԱԴԱԴԱՐԻ ԵՒ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

«Իգտամի» երեկի խմբագրականը որ «Եթէ կարելի է դիմադրենք, բայց եթէ կարելի և օգտակար է» խորագիրը կը կրէ և Բէչիթայէն ղրկուած է, նոյնութեամբ կու տանք մեր ընթերցողներուն.—

«Պոլսէն նամակ մը ստացայ, որուն մէջ զարմանալի հարցում մը կ'ընեն ինծի. — «Պատերազմը չարունակելո՞ւ է թէ ո՛չ. ի՞նչ պատասխան պիտի տրուի այս հարցումին։ Արդեօք ես ալ անո՞նց պէս պիտի ընեմ, որոնք Պոլսոյ փողոցները կը պտտին և յետոյ Բ. Դրան առջեւը գալով, «կ'ուզե՛նք, չե՛նք ուզեր» կը պոռան։ Գիտնալու համար թէ պատերազմը պիտի կրնա՞նք թէ չպիտի կրնանք ընել, ո՞րքան ծանօթութիւններ պէտք է ունենանք, այս ծանօթութիւններուն մէկ մասը մեր ներքին վիճակին, միւսն ալ արտաքին կացութեանը կը վերաբերի. ո՞րքան զօրք կրնանք մէջտեղ հանել, և քանի օրուան մէջ կրնանք ռազմադաշտ հանել. ի՞նչ է անոնց պատերազմելու մասին ինքնունակութեան աստիճանը. ո՞րքան դրամական ույժ ունինք. ինչէ՞ կը բաղկանան մեր փոխադրութեան միջոցները, պատրաստ եղող միջոցներով ո՞րքան գործ կը տեսնուի. անկէ զատ, ի՞նչ է բարոյական վիճակնին. նոյնպէս, թշնամին այդ տեսակէտով ի՞նչ վիճակի մէջ կը գտնուի. ի՞նչ է մեր թնդանօթներուն, հրացաններուն ու փամփուշտներուն ույժն ու քանակութիւնը. և մեր թշնամիին ունեցածներուն հետ մեր ունեցածները բաղդատութեան դնելով, ի՞նչ արդիւնք կ'ունենանք։

Ահա կարգ մը գիտական ու մասնագիտական հարցեր, որոնց ոչ միայն փաստերուն մէջ չոյցեր ընողները այլ նոյն իսկ անոնց դրկիցներն անգամ բնաւ գաղափար չունին։ Այս պատերազմին մէջ հրապարակ նետուածներէն մէկն ալ սա խնդիրն է թէ գերմանական կամ ֆրանսական թնդանօթներէն ո՞րը աւելի լաւ է. ասիկա լուծելը ամենուն գործը չէ. ասոր համար ո՞րքան գիտական պաշար ունենալու է։

Սահմանադրութեան հռչակումէն առաջ էր, կը յիշեմ, զինուորական նախ-

գարանին առօրէն Ահմէտ Մուխթար փաշան այս մասին երկու յօդուած գրած էր «Իգտամ»ին մէջ։ Այս յօդուածներու առաջինը հրատարակուեցաւ, իսկ երկրորդը գրաքննութենէն արգիլուեցաւ։ Առաջին յօդուածին մէջ մեր պաշտօնակիցներէն մէկը պատասխանած և քրքրի թնդանօթներու պաշտպանողականը ըրած էր։

Ահմէտ Մուխթար փաշան, տասներեք սիւնակներ բռնող երկրորդ յօդուածին մէջ խիստ ընդարձակ ծանօթութիւններ կուտար ֆրանսական թնդանօթներու նկատմամբ, բայց այս առեննուան գրաքննիչը չարտօնեց անոր հրատարակութիւնը։

Ահմէտ Մուխթար փաշան չափազանցօրէն ցաւ զգաց որ գրաքննիչը մեզի համար ա՛յնքան կենսական եղող այս կարգի խնդիրները վիճաբանութեան դրուելու չարտօնեց, և նոյն իսկ յայտարարած էր թէ այս կարգի մասնագիտական խնդիրները մեծ կարևորութիւն կ՚ընծայեն և թէ մամուլին մեզի համար այս կարևորութիւնը մահու և կենաց խնդիր մըն էր։

Միւս կողմէ, անցած շաբաթ Վիեննա հրատարակուող «Զայթ» թերթին թղթակցին անոր հետ Ֆրանսայի զինուորական պետերէն Պաշէն զօրավարին մէկ տեսակցութիւնը կարդացի։ Զօրավարը, իր մասնագիտական խնդիրը բացատրելու միջոցին, ամենէն աւելի զօրքին բարոյական վիճակը աչքի զարնել կուտայ. անոր կարծիքով, եթէ զինուոր մը գլխին մէջը դնէ թէ պէտք յաղթող ըլլայ, և եթէ կամքիս կորովովը, անպատճառ ուզածս պիտի ընեմ ըսելով յարձակի թշնամիին վրայ, այսպիսի զինուոր մը, շատ դժուար է որ պիտի յաղթուի, կ՚ըսէ զօրավարը. բայց էթէ զինուորը նախ և առաջ բարոյական ուժի, մեծ քաջութեան և յանդգնութեան պէտք ունի։ Արդարեւ Էտիրնէի, Շքոտրայի պաշարեալները ցոյց տուին ասիկա։ Իրենց դէմի թշնամիները պարզապէս յուսահատեցան, երբ տեսան թէ անոնք, այդ պաշարեալները, ուխտած են ձեռքէ չհանելու երկիրը։

Պուլկարները որովհետեւ իրենց յուսացածէն շատ աւելի դիւրութեամբ տիրեցին Գըրք Քիլիսէի, կարծած էին թէ նոյն դիւրութեամբ ալ պիտի ձեռք ձգեն Էտիրնէն։

Եւրոպան զարմացաւ թէ ի՛նչպէս «Կիրքէն» մեր զօրքերը Գըրք Քիլիսէէն ետ եկան։ Ասիկա թնդանօթի, հրացանի խնդիր չէր։ Նաբոլէօն հարիւր հազար զօրքերով աշխարհի տիրեց։ Գարատաղ ալ դիւրութեամբ հասաւ իր նպատակին։ Գարատաղը, ոչ մէկ տեղ ընդդիմութեան հանդիպեցաւ մինչեւ որ հասաւ Շքոտրա։ Գարատաղցիները, երբ կը տիրէին բերդի մը, որուն մէջ հազիւ հարիւր յիսուն զօրք ու քանի մը հին ու մին թնդանօթներ կը գտնուէին այս յաղթութիւնը տարբեր ձեւով մը կը հրապարակէին աշխարհի և իրենց դիւցազնութեանց ներբողները նուագել կուտային։ Ես ալ այդպէս կը կարծէի, մինչեւ որ հազարապետ Միւմթազ պէյի յայտարարութիւնը կարդացի «Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի մէջ, ըսել է թէ, մեր այն կողմերու ամրոցները, իրականին մէջ, անառիկ բոներ չէին եղեր, բուն ընդդիմութիւնը Շքոտրայի մէջ տեսան Գարատաղցիները։

Երբ ստուգուեցաւ թէ Պալքանեան չորս պետութիւնները միասին մեզի դէմ պիտի յարձակին, այն ատեն մեր բոլոր սահմանագլուխներուն դիմադրութեան ազդակներն ու միջոցները, զինուորական առաքումներուն գործադրութեան եղանակը, ո՛րքան ուտելիք խմելիք գտնուիլը, այս ամէնը մէկիկ մէկիկ աչքէ անցընելու է որպէսզի դիւրին ըլլայ կարծիք մը յայտնել այդ մասին։ Արդեօք ցուցմունքներուն քանի՞ն գիտէր այս բանը։ Երբ որ պատերազմ պիտի ըլլար, կարծեմ թէ Ալպանացիներուն կողմէն շատ աւելի դիմադրութիւն սպասեցինք, մինչդեռ ես այս բանը չէի սպասեր։

Ալպանիայէն մէկ երկու հարիւր հազար զօրք կը հանուէր, և չարունակ կը գրուէր թէ անոնք դէպի առաջ քալած են, իսկ ես կը խորհէի թէ Ալպանիոյ ներսերուն խառնակութիւնները չպիտի թոյլատրէին որ կանոնաւոր առաքումներ ընէինք և կանոնաւոր գործ տեսնէինք, միւս կողմէ ալ չիտակը շատ լաւ կը հասկնայի թէ կանոնաւոր զինուորական առաքումներ ընող կառավարութիւններու դէմ երբեք բան մը չպիտի կրնային ընել Ալպանացիները, որոնց ձեռքը հրացանէն զատ ուրիշ բան չի գտնուիր և ապացուցանելու համար այդ իրականութիւնը, Զուիցերիայէն գրած նամակներուս մէջ զգացուցած էի թէ անհրաժեշտ է Ալպանիոյ մէջ անմիջապէս վերահաստատել կարգ ու կանոն, յետոյ, Մալիսօրներէն սաստիկ կը կասկածէի, ասոնք չէին գիտեր թէ ի՛նչ պիտի ընեն, քանի՛ քանի անգամներ Գարատաղի կողմը անցան, վերջերը Գարատաղցիներէն երես դարձուցած էին, այսօրուան թերթերուն մէջ կարդացի, իբր թէ դարձեալ Գարատաղցիներուն հակած են եղեր...։

Որոշ յոյս մը չունեցող այսպիսի մարդերու հորդաներու հետ ո և է ծրագրով կարելի չէ գործ մը տեսնել։ Ալպանիոյ անկախութեան խնդիրը հրապարակ ելլելուն պէս, յայտնի կ՚ըլլայ թէ Գարատաղցիները, ի՛նչ ըրեր չեն ըրեր, Մալիսօրները վաստըկեր են. և յետոյ, առդին, մէ՛կ հրամանատարութեան տակ, մէ՛կ գաղափարի ծառայող, դպրոց տեսած մարդիկներու վարչութեան տակ կանոնաւորապէս պատրաստուած Մակեդոնիոյ Պուլկար հրոսախումբերը կան, որ, սո՛սկ մէկ քանի հազար հոգիներէ բաղկացած են թէև, ծրագրի շնորհիւ վերջապէս իրենց կամքը քալեցուցին, եթէ, այս անգամուան մէջ, Ալպանացիները բարեկարգ և հրաման հպատակող յիսուն հազար զինուոր հանէին, ո՛չ իրենք, ո՛չ ալ մենք, այսօրուան դժբաղդութեան չէինք հանդիպիր։

Բնաւ տարակոյս չը կայ որ եթէ այսօր մեզի համար կարելիութիւն կայ պատերազմը շարունակելու, երբեք ետ կենալու չէ՛, սակայն, ես չեմ կրնար գիտնալ ասոր կարելի ըլլալը կամ չըլլալը. միայն սա գիտեմ թէ՛ մեզի համար մեծ պատերազմ մը շահիլը մեծ ազդեցութիւն կը գործէ. ո՛չ միայն մեր արժանապատուութիւնը կը վերադարձնէ մեզի ան, այլ նաև կը յաջողինք մեզի նպաստաւոր շատ մը պայմաններ դնել տալու կնքուելիք հաշտութիւններուն մէջ։ Մեծ են Էտիրնէի վերջին յաջողութիւնները, նոյնքան փոքրութիւն է Սելանիկի մէջ հազարաւոր զինուորներու՝ ոչխարի պէս անձնատուր ըլլալը։

Նոյնպէս, Մանասթըրի կողմերը Յոյներուն պարտութիւնները բաւական ուրախ եղան։ Պատերազմէն ետքը սանկ նանկ աշխատինք ըսելն ալ զատ խնդիր մըն է. արդարեւ, եթէ նոյն իսկ յաջողութիւններ ալ ապահովենք, անկարելի է այսուհետեւ կարգ մը որոշումներուն առաջքը առնել. մենք ասիկա շատ լաւ գիտցողներէն ենք, և սակայն, երբ մեծ ճակատամարտ մը շահինք, մեր ձեռք բերելիք յաջողութիւնը մեծապէս պիտի նպաստէ ազգին ու տէրութեան խաղաղութեանը։

Մեր թշնամիները, ամէնափոքրիկ բոներու մէջ մեզ կ՚ամբաստանեն և մեր անբարոյականութեան վճիռը կ՚արձակեն։ Ներկայ ամսուան 16 թուակիր «Մաթէն» թերթը Գոմանովայի երկաթուղիի կայարանին մէջ, կայարանի պաշտօնէային կարդացած «Բօլ տը Քօֆի» վէպին կողքը նոյնութեամբ հրատարակելով, մեզի համար անախորժ ու տգեղ խօսքեր կ՚ընէ «Տեսէք, Թուրքերը ինչով կ՚զբաղին եղեր» ըսելով կը գրէ «Մաթէն» թերթը, այս խօսքերը կ՚ըսէ առանց խորհելու. Գոմանովայի կայարանին պաշտօնեաները Թուրք չէին. այդ գիծերը Թուրքերէն եւ Իսլամներէն կայարանի պաշտօնեաներ չունին. «Մաթէն»ը այդ վէպը հոն գտնուելովը, ո՛չ թէ Թուրքերը, այլ ուրիշները կ՚ամբաստանէ։ «Մաթէն» թերթը նաև առաջ թող քննէ թէ որոնք են կայարանի պաշտօնեաները, յետոյ ճշմարտութեան մը վրայ հիմնէ իր գաղափարները։

Եւրոպական մամուլը, մասնաւորապէս անգլիական և ֆրանսական թերթերէն մէկ քանիները մեզ միշտ յանցաւոր ցոյց կուտան և չեն դադրիր մեզ բարոյապէս փճացնող հրատարակութիւններէ. կ՚աղաչեմ, մեր լրագիրները թո՛ղ պատասխան տան անոնց, որովհետեւ եւրոպական ժողովուրդը զարմանալի է, առանց կը հաւատան։ «Տէյլի Մէյլ»ի 16ի թիւին մէջ Տոքթորի մը յօդուածը կայ։ որով կը յանձնարարէ Պոլիսը Թուրքերուն ու իսլամներուն ձեռքէն առնել. տոքթորը, այդ նպատակին հասնելու համար, իբր թէ բանաւոր կարգ մը ներածութիւններ մէջտեղ կը դնէ. մինչդեռ, վերէն վար ցոյց կուտայ իր կողմնակալութեան ոգին, առանց վկայութեան կանչելու պատմութիւնը։

Յաջողութիւնները միայն պիտի կրնան ազատել այս բոլոր ամբաստանութիւններէն։ Անգամ մը որ յաջողինք, անոնք որ այսօր կ՚ըսեն թէ աւրուած են մեր բարքերը, անմիջապէս պիտի փոխեն լեզունին և պիտի յայտնապէս վճռեն թէ՛ մենք ենք աշխարհի ամենէն զովելի մահկանացուները։

Հետեւաբար, եթէ կարելի է, կը շարունակենք մաքառումը. Լօքալ Անձայկըի թղթակիցն ալ արդէն կ՚ըսէ. — «Եթէ անգամ մը Թուրքերը զիրենք ամփոփէին, մինչև վերջը յաղթող կը հանդիսանային, որովհետեւ պուլկարներուն վիճակն ալ աղէկ չէ՛։»

ՍԱՊԱՀ էն. — Զինադադարի բանակցութեանց սկսելէն առաջ դիւանագիտական ճամբով Բ. Դրան առաջարկուած պայմանները անընդունելի նկատուեցան, թէև յիշեալ պայմաններու մասին պաշտօնական ոչ մէկ տեղեկութիւն ունինք բայց Եւրոպական աղբիւրներէ կը հաղորդուի թէ Բ. Դռնէն պահանջուած է որ Էտիրնէի և Չաթալճայի գծերը յանձնուէին Պուլկարիոյ։ Այս կարգի պայմաններ ընդունիլ կը նշանակէր երկրին ունեցած ույժերը թշնամիին ձեռքը անցընել։ Իր պատիւը պահել ուզող կառավարութիւն մը այսպիսի բան մը չկրնար ընել, և ասիկա ընող կառավարութիւն մը ոչ մէկ յարգանք և համակրութիւն կը վայելէ։ Թշնամիին մերժողական պատասխան տալէն զատ ուրիշ ոչինչ կրնայինք ընել, այլապէս անձնապահութիւն ըրած կ՚ըլլանք, յաղթութիւնը կամ պարտութիւնը պատերազմի բաղդին կախուած է, իսկ անձնապահութիւնը պատերազմական և քաղաքական սկզբունքներու մէջ տեղ չունի։ Սինու ամենայնիւ, մեր խաղաղասիրութիւնը անգամ մը ևս ապացուցանելու համար դարձեալ բաց դուռ մը ձգեցինք, այսինքն եթէ Պուլկար բանագնացները աս առաջարկուած պայմանները բանաւորութեան սահմանին մէջ դնելով բարեփոխեն, օսմ. պատուիրակները թշնամիին նոր առաջարկները պիտի քննեն։ Միւս կողմանէ Սօֆիայէն տրուած հեռագրի մը մէջ կ՚ըսուի թէ Սօֆիայի շրջանակներուն մէջ չյուսացուիր որ զինադադարի բանակցութիւնները յաջող ելքի մը յանգին։ Մեր թշնամիները իրենք իսկ չեն հաւտար թէ իրենց առաջարկները պիտի ընդունուին։ Հիմակ դարձեալ օսմ. հերոսներուն կ՚իյնայ Օսմ. իրաւունքները պաշտպանելու պարտականութիւնը։ Անգամ մը ևս մեր բոլոր ույժերը յատկացնենք Չաթալճայի պաշտպանութեան որպէս զի յաջողութեամբ վերջացնենք։ Այն ժամանակ մեր թշնամիին փախուստէն բոլորովին տարբեր հաշտութիւն մը պիտի կնքենք։

ՉԱԹԱԼՃԱՅԻ ԿԱՏԱՂԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐԸ Կ. ՊՈԼԻՍ ԿՐՆԱ՞Ն ՄՏՆԵԼ

(ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՐԷԿԻ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ)

Կ. Պոլսէն «Թան»ի կը հեռագրեն Նոյ. 19 թուով.— Չաթալճայի գիծերէն կուգամ, ուր ճակատամարտը սկսած է երէկ առտու։ Պուլկարները առտուն ուժգին յարձակում մը գործեցին օսմ. երկու թեւերուն վրայ, բայց ձախ թեւին կողմէ ետ մղուեցան։ Թուրքերը մասնաւոր կորովով մը դիմադրեցին։ Իբր գործունակութեան նշան, զինուորական նուագախումբերը իրիկուան նուագեցին դիրքերուն վրայ։ Այսօր բացարձակ հանդարտութիւն կը տիրէ ձախ թեւին վրայ։ Կ՚երեւայ թէ Պուլկարները ետ կեցած են այդ կէտին վրայ գործելէ, ճահիճները խոչընդոտ յարուցանելուն համար։ Ի փոխարէն առտուն ռմբակոծած են ծովախորշին և Պէօյիւք-Չէքմէճէի նաւահանգիստին միջեւ գտնուած առաջին նաւահանգիստը։ Այդ կէտին վրայ կեցայ երկու ժամ և ստուգեցի որ Պուլկարներու թնդանօթաձգութիւնը ազդու չէր։ Ռումբերուն մեծ մասը կ՚իյնային հոն ուր մարդ չկար։ Աւելի հեռուն, նաւահանգիստի մը, ուր Թորղուտ փաշայի զինուորները կը գտնուէին, թնդանօթաձգութիւնը աւելի սաստիկ էր։ Իմ ներկայութեանս, օգնական կարեւոր ուժեր հասան, քաջառողջ ու տոկուն զինուորներէ բաղկացած։ Զօրլուի մէջ տեսած բանակնիս չէ այլեւս, բարոյական վիճակը աւելի լաւ է, և հակառակ իր թերիներուն, թուրք բանակը աւելի լաւ պիտի պատերազմի Չաթալճայի մէջ քան Լիւլէ-Պուրկազ։ Պուլկարները պիտի ստիպուին մեծ ճիգ մը ընելու, Կ. Պոլիս հասնելու համար։

⁂ Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն Նոյ. 18 թուով.— Չեռնհաս շրջանակներու մէջ կը յայտարարուի թէ Թրքական բանակին դիրքը Չաթալճայի մէջ՝ շատ զօրաւոր է և անկարելի է որ Պուլկարները գիրբաւ Կ. Պոլիս մտնեն։ Նմանապէս պատերազմը վերջացած կը համարուի նիւթապէս և քաղաքականապէս։ Պուլկար զինուորներուն մուտքը Կ. Պոլիս անկարելի է, որովհետեւ Թուրք բանակը ու Եւրոպայի քաղաքականութիւնը արգելք պիտի ըլլան։ Օտար մարտանաւերու նաւաստիներուն պաշտօն յանձնուած է բարեկարգութիւնը ի հարկին պահպանելու Բերայի մէջ, բայց անոնց պիտի հրամայեն օսմ. սպաներ։ Օտար նաւաստիները իբր պահակագունդ պիտի շրջին Բ. Դրան խնդրանքին վրայ և օսմ. դրօշով։ Օսմ. յաջողութիւնները անօգուտ կը դարձնեն այդ կարգադրութիւնները։

⁂ Հատէմքէօյէն «Ժուրնալ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ Նոյ. 18 թուով.—Հիմա ճակատամարտը ընդհանուր է։ Իրարու հետ կը կռուին ամբողջ լանջքին վրայ այն ցամաքալեզուին, որ իրարմէ կը բաժնէ Մարմարա ծովը և Սեւ ծովը, թնդանօթի ահռելի կռիւը երեք օր առաջ սկսած է։ Մինչ երէկ իրիկուն թրքական բանակի ճակատը կ՚այցելէի, օթօմօպիլս խանգարուեցաւ արկածի մը հետեւանքով։ Ուստի ակամայ ստիպուեցայ գիշերը անցընել յառաջապահներուն մէջ, որոնք Հատէմքէօյի հիւսիս-արեւմտեան կողմը կը գտնուէին։ Առտուան ժամը երեքին, հրացանի հարուածներէ արթնցայ ընդոստ։

Գիշերը շատ մութ էր։ Երկինքին վրայ աստղ մը իսկ չկար։ Հետեւաբար անկարելի էր հասկնալ թէ ի՛նչ կ՚անցնէր կը դառնար։ Մինչ հրացանաձգութիւնը կը սաստկանար, մթութիւնը ճեղքեցին Պուլկարներու լուսարձակները։ Պուլկարական ուժերը մեր յառաջացեալ գիծերէն երեք քիլոմեթր հեռու էին, Չաթալճայի ուղղութեամբ անոնց ուժերէն կարեւոր մաս մը այն հովիտին մէջ մտած էր, որ մենէ կը բաժնէր զանոնք։ Սակայն Թուրքերը առտնին նշմարած էին այդ շարժումը։ Պահակները իրար անցան, և քանի մը վայրկեան յետոյ, օսմ. հետեւակազօրքը կրակ կը բանար։ Իրենց շարժումը ի դերեւ ելլելուն վրայ, Պուլկարները այն բլուրին ետեւ քաշուեցան, ուրկէ հեռացած էին։ Հրետանին ալ սկսաւ գործել։ Ընդհանուր յարձակումի մը ազդանշանն էր ասիկա։ Արդարեւ, Պուլկարները ամբողջ ճակտին վրայ յարձակում գործեցին, և այգը չծագած, երկու բանակներու թնդանօթները սկսան։ Հատէմքէօյի ամրութիւնները խիստ բուռն կրակ մը տեղացուցին և հրացանաձգութիւնն ալ սաստկացաւ դէպի բանակին աջ թեւը։ Այդ զինուորներուն ահռելի աւեր գործած չէ, շատ լաւ ու եռանդալից են։ Սպաները հանդարտօրէն նշանակուած դիրքերը կ՚առաջնորդեն իրենց զինուորները։ Դտնուած տեղս դժոխային ժխոր մը կը տիրէ։ Ինծի այնպէս կը թուի որ գետինը կը ցնցուի ոտքերուս տակ։ Երկու կողմէն ալ բուռն թնդանօթաձգութիւն կը կատարուի։ Ահռելի և շարունակական որոտում մըն է, որ Կ. Պոլսէն լսուած ըլլալու է։ Այն միջոցին երբ տողերը կը գրեմ, թշնամի բանակները կը գրաւեն այն տեղերը, ուր կը գտնուէին այս առտու։ Բայց կը զգացուի թէ հսկայական ջանք մը պիտի ըլլայ։ Երկինքին վրայ բաւական բարձրը, կը նշմարուի թրքական սաւառնակ մը։ Եթէ զայն վարողը կարողացած է օդին մէջ մնալ, զինուորական գծերուն վերեւ, կարելի է ըսել թէ ներկայ գտնուած է արդի պատերազմին ամենէն կատաղի ու ամենէն վճռական ճակատամարտին։ Այս մոլեգին կռուէն քանի մը ժամ յետոյ, Թուրք սպաները նշմարելով որ Պուլկարները Սթրանճայի անտառին մէջ ապաստանած են, զինուորներ ղրկեցին, կրակի տալու և թշնամին հոնտեղէն հանելու համար։ Այդ հնարքին շնորհիւ թշնամին ստիպուեցաւ հեռանալ և թրքական թնդանօթներուն կրակին ենթարկուիլ։ Ճակատամարտը չէր վերջացած տակաւին։ Սակայն կը հասկցուէր որ Թուրքերուն նպաստաւոր էր։ Տէրքօզի կողմէ ալ, ուր կը գտնուէի, պուլկարական ուժերը թրքական զինուորներու կողմէ ետ մղուեցան մեծ յաջողութեամբ։ Թուրք զինուորները մէկ քանի թնդանօթ առին և բազմաթիւ գերիներ բռնեցին։

⁂ «Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ»ն կը ծանուցանէ թէ Սօֆիայէն յատկապէս ղրկուած հրահանգներուն վրայ Չաթալճայի մօտ պուլկար զինուորները Պէ.էն ի վեր ընդհատ կը կռուին։ Ասոր պատճառը զինուորական խիստ գաղտնի պէտք մըն է եղեր։

⁂ Երէկ իրիկուան երկու պուլկար գերիներ սուրհանդակ զինուորներու առաջնորդութեամբ կամուրջէն վրայէն տարուեցան իրենց յատուկ տեղը։

ՉԱՓԱԶԱՆՑՈՒԹԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ իրիկուան թղթաբերով եկած «Նոյէ Ֆրայէ Փրէսէ»ի թիւին մէջ կը կարդանք թէ՛ մասնաւոր լուրերու նայելով Մանասթըրի առջեւ վիրաւորուեր և սպաննուեր են 17,000 Թուրք։ Գրաւուած պատերազմական իրեղէններուն արժէքն է 50 միլիոն ֆր.։ Թուրք զինուորները նախապէս փորձեր են Օխրիտա նահանջել, բայց ահռելի կռիւէ մը վերջ սերպ զօրքերը յաջողեր են կրկին քաղաք մտցնել զանոնք։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

Հելլենական թղթատարութիւնը հաստատուեր է կանոնաւորապէս։ Քանի մը օրէն հեռագիրն ալ պիտի բացուի մասամբ՝ առեւտրական թղթակցութեան համար։ Բոլոր վաճառատուները կանոնաւորապէս բացուած են։ Գաղթականներու վիճակը սակայն վերջին ծայր ողբալի է։ Անհնարագրելի է անոնց խեղճութիւնը։ Կը խորհուի այս խեղճերը իրենց տեղերը ղրկել, բայց շատեր կ՚ուզեն որ զիրենք Անատոլու ղրկեն, բայց ասոր համար ալ ո և է կարելիութիւն չկայ հիմա,

ՍԱՄՈՍ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Սամոսի ապստամբապետ հռչակաւոր Սոֆուլիս նահանգային ժողովին երկու անդամներու հետ Աթէնք մեկնեցաւ, կղզիին Յունաստանի կցուելու մասին բանակցութեան մտնելու համար։ Սամոսի իշխան Վակիլիսի պէյ խիստ հրահանգ ստացած է Բ. Դուռնէն կղզիէն չհեռանալ, բայց իշխանը հարկադրուած է մասնաւոր տուն մը քաշուիլ, և կառավարական գործերով չի զբաղիր այլ եւս։ Այսուհանդերձ անդորրութիւն կը տիրէ կղզիին մէջ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՕՏԱՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Անգլիոյ Երեսփ. ժողովին մէջ երեսփոխան Պոնսըրպի հարցուց թէ մօտաւոր Արեւելքի մէջ անդորրութիւնը ի՛նչպէս է։ Վարչապետ Էսքուիթ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ. —

Կ. Պոլսոյ անգլիական դեսպանը տեղեկագրած է թէ նկատի առնելով սահմանադրութենէն Կ. Պոլիս գալիք զինուորներու անդին բիւր մը հուսանականութիւնը, օտար տէրութեանց ներկայացուցիչները որոշեցին օտար մարտանաւերէն զօրք ցամաք հանել Բերա։ Նախապէս պատրաստուած ծրագրի մը համաձայն նաւաստիները բաժնուեցան դեսպանատուներուն և ուրիշ շէնքերու մէջ։ 3000 հոգի ցամաք հանած են, որոնցմէ 500ը անգլիացի։ Թուրք իշխանութիւնը, որոնց նախապէս պաշտօնական կերպով հաղորդուեցաւ այս պարագան, խոստացան իրենց աջակցութիւնը։

ՑԱՐԸ ԵՒ ՍԼԱՒՆԵՐԸ

Նիքոլա կայսր հրամայեց Սլաւ Բարեգործական ընկերութեան որ կարելի եղածին չափ արագօրէն և առատապէս հանգանակութիւններ ըլլան սլաւ եղբայրակից վիրաւորներուն և սպաննուածներուն որբեւայրի ընտանիքներուն համար։ Այս միջոցիս ծայրայեղ ցոյցեր կ՚ըլլան Բեթերսպուրկի մէջ սլաւասէրներու կողմէ։ Կղերականները կը չափազանցեն։ Անոնցմէ մին անցեալ օր եկեղեցին մէջ սա՛ ձեւով խօսեցաւ. — «Իմ երազս ա՛յն է որ Ցար Ֆէրտինանտ հանդիսաւոր մուտք գործէ Կ. Պոլիս, որուն բանալին յետոյ պէտք է յանձնէ Ռուսիոյ։» Այս կղերականը ֆրանսացի է, որ ջերմապէս ջատագով է ֆրանքոռուս զինակցութեան։ Այս ցոյցին նման բաներ տեղի կ՚ունենան Ռուսիոյ մէջ։ Բայց պէտք է սպասել Չաթալճայի ճակատամարտի արդիւնքին և այսքան չաճապարել։

ԿԱԽԱՂԱՆԸ ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՓԱՇԱՅԻ ՄԷՋ

ԵՐԿՈՒ ՊԱՇԸ ՊՕՋՈՒՔՆԵՐՈՒՆ ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱՏԻԺԸ

«Մաթէնի» թղթակիցը Մուսթաֆա փաշայէն կը հեռագրէ Նոյմ. 17 թուով.— Երկու Պաշըպօզուք այսօր կէս օրէ վերջ կախուեցան Մուսթաֆա փաշայի մէջ։ Իմ խմբագրական ասպարէզիս մէջ շատ մարդիկ տեսած եմ, որոնք կրած են այս վերջին պատիժը արդարացի կերպով կամ օրէնքին խստութեամբ, բայց պէտք է ըսեմ որ երբեք մահուան տեսարանը այսօրուան չափ նուազ ահռելի չէ երեւցած ինծի։ Անշուշտ միջավայրի գործ։

Տասը օր առաջ երբ Պուլկարները գրաւեցին Գուլումօն գիւղը Էտիրնէի հարաւային արեւմտեան կողմը, հրդէհի հարուածներ եկան գիւղին ծայրէն, և վիրաւորուեցան կամ սպաննուեցան մէկ քանի զինուոր։ Իսկոյն զինուորները փնտռտուքի սկսան։ Տեսնուեցաւ որ Պաշըպօզուքներու խումբ մը կը փախչէր։ Անոնցմէ երկուքը կարելի եղաւ ձերբակալել։ Ասոնք էին Ահմէտ Մէհմէտ սպիտակամօրուս ծերուկը և Իսմայիլ Նաճի։ Մուսթաֆա փաշա բերուելով Պատերազմական ատեանի մը առջև հանուեցան, և խոստովանեցան թէ Թուրք անկանոն խումբերու պետեր էին, և կը սպաննէին պուլկար զինուորներ։ Արդէն իրենց վրայ ատրճանակ և փամփուշտ ալ ունէին։ Մահուան դատապարտուեցան, և որոշուեցաւ որ դատապարտեալները կախուէին այսօր։ Բայց պուլկար օրէնքը կարգիլէ մահուան պատիժներուն հրապարակաւ ծանուցանելը, և Մուսթաֆա Փաշայի մէջ բանտ չգտնուելով, յարմար տեղ մը սկսան փնտռել մինչեւ կէս օր։ Վերջապէս որոշուեցաւ Թուրքի մը տան պարտէզը. արդէն տունը պարապ էր Պուլկարներուն քաղաք մտնելէն ի վեր։ Պարտէզին մէջ կը բարձրանար շատ հաստատուն ոստերով խոշոր ծառ մը։ Բայց ճաշի ժամ էր արդէն և պատիժին գործադրութիւնը յետաձգուեցաւ կէս օրէ վերջին։ Ժամը երկուքի ատեն զինուորական ատեանին անդամները, քանի մը ժանտարմ, յարակից գետիններուն քանի մը բնակիչները և պատերազմական թղթակիցները հաւաքուած էին ընտրուած պարտէզին մէջ։ Մէկ վայրկեանի մէջ չուաններ հաստատուեցան ամէնէն ուժով ոստերուն վրայ, աթոռակի տեղ դատապարտեալներուն ոտքին տակ դրուեցան փոքր տակառներ։ Եթէ այդ երկու չուանները չըլլային, որոնք մօտակայ պարապ թուրք տուներէն գտնուեցան, և որոնք հովէն կը շարժէին, մարդ չէր կրնար միտքէն անցընել թէ մահուան պատրաստութիւններ կ՚ըլլային։ Սքանչելի օդ մը կար։ Անկէց հարիւր մէթր անդին մեծ մզկիթ մը կապոյտ երկինքին վրայ կը ցցուէր իր մինարէին ճերմակ աշտարակը, որուն վերի մասին մէջ կը վխտան հետաքրքիրներ, որոնց մէջ խառնուած են նաև պուլկար գիւղացիի նկարէն համազգեստներով զինուորներ, և Կարմիր Խաչի ճերմակ զգեստով ախտեններ և ծերբորդներ։ Զանազան կարգի խօսակցութիւններ։ Կը խօսակցին պատերազմին վրայ, միջազգային դէպքերու վրայ, ամէն բանի վրայ, բաց ի քիչ մը վերջը ըլլալիքէն։ Մինչ ոստիկանութեան պետը վերջին ակնարկ մը կը նետէ պատրաստութիւններուն վրայ, ժանտարմները կ՚երթան բերել դատապարտեալները որոնք մօտակայ տան մը մէջ վար դրուած են։ Ի՞նչ, ա՞յս մարդիկն են որ պիտի մեռնին, կարելի՞ բան է որ անտարբերութեամբ լեցուն այս աչքերը, որոնք առանց ո և է յուզումի կը դիտեն ա՛յն ծառը, որուն վրայ չուանները կը տատանին, հետաքրքրութեամբ կը նային պարտէզին մէջ համախմբուած մարդոց կարելի՞ բան է որ այս աչքերը քիչ մը վերջը գոցուին մահուամբ։ Երկու վայրկեան առաջ երբ ժանտարմները իմացուցին իրենց սպասած ճակատագիրը, Ահմէտ և Իսմայիլ նոր կը լմնցնէին իրենց ճաշը։ Ո և է խռովքի չմատնուեցան։ Պարզապէս ոտքի ելան, առանց բառ մը արտասանելու իրենք իրենց ձեռքերը ետեւնին տարին կապուելու համար։ Եւ հիմա կը շարունակեն իրենց ճամբան դէպի ծառը, գրեթէ իրենց անցք բանալով ներկաներուն մէջէն։ Օրէնքը կը պահանջէ որ վճիռը կարդացուի պատերազմական դատարանին անդամ կառավարական ներկայացուցիչին կողմէ։ Եւ ընթերցումը սկսաւ, վեց խոշոր թերթ, և տեւեց մինչեւ քսան վայրկեան։ Դատապարտեալները աւելց բան մը չհասկցան։ Նոյն միջոցին աջ ու ձախ կը նայէին անտարբեր, առանց ո և է յուզումի և առանց երբեք գոյներնին փոխելու։ Վերջապէս կառավարական ներկայացուցիչը ծալեց թերթը։ Դալէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով Ահմէտ անտարբերութիւնը թօթափեց։ Զինուորական ատեանին անդամներուն կողմը ուղղուելով, յստակ ձայնով կ՚արտասանէ սա՛ խօսքերը.— Արդարեւ շատ չարիք ըրած եմ, բայց կը խորհէի թէ դուք պիտի չփոխարինէիք ինծի։ Մեռնելէ առաջ պիտի խնդրենք որ արտօնէք մեզի վերջին անգամ մը մեր աղօթքը կատարելու։

Ճիշդ ձեր ուզածին պէս, պատասխանեց ոստիկանապետը, որ հրաման տուաւ ժանտարմներուն քակել դատապարտեալներուն շղթաները։ Այն ատեն սա ապշեցուցիչ բանին ներկայ գտնուեցանք. մինչ Իսմայիլ քիչ մը հեռուն, ծերուկ Ահմէտ դէպի ծառը կը յառաջանար, որ իր կախաղանը պիտի ըլլայ։ Գետինը կը զննէ, կը ծռի, փոշին կը ցրուէ, նեղացուցիչ ճիւղերը մէկդի կ՚առնէ և կօշիկները կը հանէ։ Այդ ամէնը վերջ գտնելէն յետոյ դէպի ոստիկան զինուորները կը դառնայ, ըսելով.

— Կրնա՞ք լուացուելու ջուր տալ ինծի։

Մինչ ոստիկան-զինուոր մը ջուրի կ՚երթայ, Ահմէտ դարձեալ գետինը կը նայի, նոր ճիւղ մը կը փրցնէ և խոտերուն խուրձերը մէկդի կ՚առնէ։ Կարծես թէ առտնին գործ մը կը կատարէ։ Ոստիկան-զինուորը դոյլ մը ջուր կը բերէ։ Ահմէտ մանրակրկիտ կերպով և առանց ձեռքը դողալու կը սկսի լուացում ընել։ Երկարօրէն կը լուայ ոտքերը, ձեռքերը և բերանը կը ցողուէ։ Յետոյ դոյլը կը յանձնէ ոստիկան զինուորին և դէպի այն տեղը կը դառնայ, որ պատրաստուած է իր վերջին աղօթքին համար։ Նորէն կը թօթուէ փոշին և կը ծնրադրէ, ձեռքերը իրարմէ հեռացուցած։ Կը ծռի, ոտքի կը կանգնի և նորէն կը ծնրադրէ։ Շրթունքները աղօթք մը կը մրմնջեն։ Քիչ մը հեռուն, քանի մը մէթր անդին, Իսմայիլ միեւնոյն ծիսական շարժումները կ՚ընէ։ Քանի վայրկեաններ ալ կ՚անցնին ընդհանուր անտարբերութեան մէջ։ Հեռուն, դէպի Էտիրնէ, մերթ ընդ մերթ, թնդանօթաձգութեան աղմուկը կը թնդայ և օդը կը ցնցէ։ Սակայն ծերուկ Ահմէտի աղօթքները վերջ գտան։ Ոտքի ելաւ։ Գօտիէն հանեց մատիտ մը

ծխախոտի և զանազան առարկաներ, զորս ոստիկան-զինուորներուն յանձնեց։

— Հիմա պատրաստ եմ, ըսաւ Ահմէտ։

Բայց Իսմայիլ իր ծնրադրութիւնները կը շարունակէ։ Պէտք է սպասել։ Մէկ քանի վայրկեաններ սահեցան։ Ցետոյ Իսմայիլ մեկնեցաւ։ Ամէն ինչ պատրաստ է։ Ճերմակ կտաւէ երկար պարկեր պատրաստուած են։ Ոստիկան-զինուորները անոնցմով կը ծածկեն մահապարտները։ Զինուորական ոստիկանութեան սպան գիւղացիներուն կողմը դառնալով կ'ըսէ.

— Օ՛ն, բարի կամեցողութիւն ունեցող մարդիկ, արդարութիւնը պիտի գործադրուի։

Գիւղացիները խուժեցին։ Բայց ոստիկան զինուորները արդէն իսկ Ահմէտը և Իսմայիլը կը քաշքշեն դէպի կախաղանները և թեւերնուն վրայ առին։ Արդէն իսկ խեղդակապերը անցած էին պարանոցներու վզին շուրջը։ Բանի մը աքացի տրուեցան տակառին, ու հիմա երկու մարմինները կը ճօճեն պարապութեան մէջ։

ՍՈՒՐԻԱ ԱԼ Կ'ՈՒԶԷ ԲԱԺՆՈՒԻԼ

Պէրութէն նոյեմբեր 17 թուով կը հեռագրեն «Մաթէն»ի.— Սուրիոյ ամբողջ բնակչութիւնը կը յուսայ անջատուիլ Թուրքիայէն։ Բոլոր Կաթոլիկները և Իսլամներուն մեծ մասը իրենց եռանդուն համակրութիւնը կը յայտնեն Ֆրանսայի նկատմամբ և մտահոգութիւն կը յայտնեն որ Իսլամներու խումբ մը ուղղակի դիմում ըրած է Անգլիոյ մօտ։ Միեւնոյն մտահոգութիւնը կը տիրէ Եգիպտոսի մէջ ալ։ Կարգ մը լրագիրներ կ'ըսեն թէ Անգլիա միտք ունի քիչ ատենէն գրաւել Սուրիան։ Կը ծանուցուի որ Անգլիական ներկայացուցիչ մը, Եգիպտոս պիտի երթայ մօտերս։ Այս լուրը կը հաստատուի Անգլ. ներկայացուցիչը Սուրիոյ մէջ պատուիրակութիւններ պիտի ընդունի և Անգլիոյ միջամտութեան վրայ պիտի խօսի։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԵԹՈՏԻ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔ ԲԱՆԱԿԸ

Պոլսէն «Պրիւսէլի Ժուրնալ»ին հեռաձայնը կը գրեն.

Այսօր 12 ին Քեամիլ փաշայի նախագահութեան տակ գումարուած նախարարաց խորհուրդին մէջ, ուր մասնաւորապէս Նազըմ փաշա հրաւիրուած էր, չափազանց կերպով կը քննադատէ պատերազմական նախարարը Գերմանական մարզիչներու գործունէութիւնը որ թէ զինուորական և թէ ճարտարապետական տեսակէն կատարեալ սնանկութիւն մը ցոյց տուած է, հրետաններու վրայ կատարուած մասնագիտական փորձերու արդիւնքը յուսահատեցուցիչ եղած է, շրափնէլները չէին պայթեր։ Գերմանիայէն բերուած զինուորական բեղէնները պատերազմի յոգնութեան չդիմացան։ Հիմակուընէ կարելի է ըսել թէ պատերազմէն վերջ Թուրք բանակի վերակազմութեան համար Գերմանիայի աջակցութենէն պիտի հրաժարին Թուրքերը։

ՄԱՆԱՍԹԸՐԻ ԱՆԿՈՒՄԸ

ՍԿԻՒՊ 18 Նոյ.— («Թան»ի մասնաւոր թղթակցէն) Մանասթըրի պատերազմը երկու օր տեւելէ յետոյ, Սերպերուն կատարեալ յաղթութիւնովը վերջացաւ։ Ամսոյն 17ին Մորավայի զօրաբաժինը, թշնամիին ձախ թեւը շրջապատելով զայն ստիպեց Օխրիտայի ուղղութեամբ դէպի արեւմուտք նահանջել, թողելով պատերազմի դաշտին վրայ չորս մեծ պաշարման թնդանօթներ և բազմաթիւ դաշտային թնդանօթներ, 18ին Թուրքերու դէպի Օխրիտա նահանջը գիծը կտրուեցաւ. անոնք քաշուեցան Մանասթըր որուն շուրջը Սերպերը հետզհետէ կը կազմէին շրջանակ մը հետեւեալ կարգով, արեւմուտքեան կողմը Մորավայի զօրաբաժինը, հիւսիսային կողմը Տրինայի, հարաւային կողմը հեծելազօրքի իսկ արեւմելեան կողմը, Զումատիայի զօրաբաժինները։ Պաշարման այս ողղանոյթին առջեւ օսմ. բանակը ստիպուեցաւ անձնատուր ըլլալ։ 40,000 զինուորներ իրենց փաշաներով գերի ինկան։ Մասնաւորապէս կ'ուրախանամ Թուրքիոյ Պելկրատի նախկին դեսպան Ֆեթհի փաշայի վիճակին որ դէպի Բոմանովա քալած ժամանակ յայտարարած էր թէ ինք կռիւին յաջորդ օրը Նիշ պիտի ընէր իր ճաշը։ Տուրացղոյի ուղղութեամբ առաջացող սերպ զօրագունդին մասին տեղեկութիւն չկայ։

⁂ «Ժուրնալ» կ'ըսէ թէ երեք օրուան բուռն կռուէ մը յետոյ, Մանասթըր անձնատուր եղած է։ Ջէվիտ փաշայի բանակին բեկորները ապդուապէս պաշտպանած են մակեդոնական վերջին մեծ քաղաքը։ Կռիւը խիստ անհաւասար էր։ 40,000 Թուրքեր, մեծ մասամբ գրեթէ առանց թնդանօթի, 100,000 Սերպերու դէմ ելած են, որոնք 200 թնդանօթ ունէին։ Ցայտնի չէ որ օսմ. զինուորները ալպանիական լեռները քաշուած են թէ ոչ։ Պուլկարները չպիտի նախանձին Սերպերուն վրայ, նկատելով որ այդ քաղաքը իրենց շրջանակին մէջ կը գտնուի։

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

21 Նոյմ. 1912

Ֆրանսական Ռանթ	91.26
Օսմանեան Միաց.	90.32
Օսմ. Երկաթուղի	91.26
Պանք Օթոման	90.34

ՇԱՀԵԿԱՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԻՆ ՄԷՋ

ԹՈՒՐՔԸ, ՊԱՐՍԻԿԸ ԵՒ ՉԻՆԱՑԻՆ

«Թան»ի թղթակիցներէն մին հետեւեալ կերպով կը պատմէ Արեւելեան Ճեպընթացին մէջ թուրքի մը, պարսիկի մը և Չինացիի մը տեսակցութիւնը ճաշի միջոցին.

— Իրարու անծանօթ այս երեք Արեւելցիները պատահմամբ իրարու մօտ նստած չորսնոց սեղանի մը առջեւ։ Երկար ատեն անխօս մնալէ վերջ նախ սկսան յետին ծայր քաղաքավարութեամբ և փափուկ վերապահումներով։ Օրինակի չփոթութիւն մը կը կասեցնէր իրենց խօսքերը։ Երեքն ալ փոխադարձաբար քիչ շատ բաներ մը գիտէին իրենց հայրենիքին վիճակին վրայ. միայն թէ չէին գիտեր թէ ի՛նչպէս մօտենային զիրենք շահագրգռող միակ նիւթին։ Վերջապէս, կարծես պատասխանելով նոյն հարցումին զոր ոչ ոք կը համարձակէր դնել, Չինացին ըսաւ հառաչելով.— Է՛, այո՛, յեղափոխութիւն ըրինք մեր երկրին մէջ։ — Մեր երկրին մէջ ալ, ըսաւ Պարսիկը, առանց սակայն ունենալու ուրախութիւն փայլելու իր աչքերուն մէջ, մենք ալ յեղափոխութիւն ըրինք։ — Մենք ալ յեղափոխութիւն ըրինք, խոստովանեցաւ իր կարգին Թուրքը, տխուր դէմքով մը։ — Է՛, ուրեմն, շարունակեց Չինացին, կրնա՞մ արդեօք հարցնել թէ արդիւնքը ի՛նչ եղաւ ձեր մէջ։

— Գիտէ՞ք արդէն, ըսաւ Պարսիկը գրեթէ միեւնոյն ժամանակ։ — Հապա ձեր մէ՞ջ, հարցուցին Պարսիկն ու Թուրքը, ձեր մէ՞ջ ի՛նչ եղած է։ — Տակաւին բան մը չեմ գիտեր, խոստովանեցաւ Չինացին։ Շիտակը ըսելով, ապագան ինծի մութ կ'երեւի և թերեւս տագնապալից։ Երեքն ալ լռեցին։ Զգալի պատկերներ կ'ամպոտէին իրենց միտքը։ Թուրքը կ'մտածէր այն անդիմադրելի յանկարծական սրշաւանքին վրայ, որով Օսմանցիք չորս ու կէս դար առաջ գրաւեցին այսօրուան պատերազմին առարկայ եղող երկիրը։ Աչքի առջեւ կը բերէր չորս տարիներու յոյսերը, դաւերը, երկպառակութիւնները, ատելութիւնները, տանջանքները, ժէօններուն բանտերուն մէջ բրածեծ հարուածները։ Ցետոյ յանկարծ պատերազմը և Հին փառքին քայքայումը նախորդ վարչութեան երեսէն։ Պարսիկը կը յիշէր իր հինաւուրց մայրաքաղաքները, պալատներով և վարդերով ծածկուած, բայց յետոյ մատնուած թալանող աւազակներու, Ռազախ ձիաւորներէ պաշտպանուած, կեղծաւորաբար կուլ տրուած օտարներու կողմէ, որոնք օր մը պիտի փճացնեն մինչեւ իսկ ատուելը ա՛յն Խորհրդարանին, որուն ծնունդը ողջունուած էր հայրենասէրներու ծափերով, բանաստեղծներու քերթուածներով։ Չինացին կ'ողբար իրենց կայսրութեան սահմաններուն մաս առ մաս կտրուիլը ծիրդ այն շաքարի կտորին նման, որ այդ պահուն կը հալէր իր թէյի գաւաթին մէջ։ — Մոնկոլիան ընդաքաղց դրացիներէ կուլ տրուած, Թիպէթը հարկ տալէ դադրած։ Եւնանը կատարեալ ապստամբութեան մէջ։

— Սակայն ա՛յնպէս ըլլալու էր ըսաւ Չինացին մտայոյզ դէմքով մը. ա՛յնպէս ըլլալու էր, մեր երկիրը փտութեան և անկարգութեան օճախ մը դարձած էր, բռնակալութեան մը մէջ կ'ապրէինք, բայց գոնէ իր թշնամիներէն յարգուած բռնակալի մը հպատակելու գոհող մխիթարութիւնն ալ չունէինք։ — Իրաւունք ունիք, ըսին երկուքն ալ։ — Ամէն կերպով տկար մնացինք, յարեց Չինացին, ապիկար վարիչներով, որոնք երկիրը օտարներուն ձեռքը խաղալիկ ըրին։ Այդ պատճառաւ շարժեցանք, երկրին դրութիւնը փոխենք ըսինք։ Ամէնքս ալ Ֆրանսայի նմանիլ ուզեցինք։ — Իրա՛ւ է, ըսին միւս երկուքը, մենք ալ ուզեցինք Ֆրանսայի նմանիլ։

Իրենց կարդացած գիրքերը մաքերնին կը բերէին, կարծելով թէ գիրքի վրայէն առնուած դասերը միայն կը բաւեն յեղափոխական ըլլալու համար։ Թուրքը ուշիմութեամբ մը ըսաւ յանկարծ.— Մենք Ֆրանսայէն խաբուեցանք։ Միմիայն Ֆրանսացիք յաջողած են իրենց յեղափոխութիւններուն մէջ։ Խաբուեցա՜նք։

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ԿՈՏՈՐԱԾԸ

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ԶՈՀԵՐ

Սելանիկէն հետեւեալ թղթակցութիւնը ղրկուած է երեկուան «Բիւզանդիոն»ի, Նոյեմբեր 1 թուով.—

Երէկ գիշեր ժամը 3.15ին (Ը. Ե.) յանկարծ պայթեցաւ Թօփ Բըլլայի մթերանոցը, որուն մէջ կը գտնուէին թէ՛ «մուհաճիր»ներ, թէ Թուրք զօրք, և թէ Ցոյն պահապան զօրք 150ի չափ. ասոնց մէկը օդը ելլելէն վերջ, դէպի Սելանիկ խուժողք, իրենց զէնքերովը, և ներսը գտնուողները Իսլամ և Հրեայ դանակէ անցուցին Վարտար ըսուած տեղը, որոնք տակաւին այն ժամուն սրճարաններ նստած էին. ասոնց մէջ ալ մէկ Հայ կար, որուն ո՛վ ըլլալը տակաւին յայտնի չէ. Ինքը զինուոր էր ու հոս մնացած էր։ Կարծ հաշուով 1,000էն 1,500 հոգի են կոտորածները։ Գիշերը Իսլամներու և Հրեից թաղերը թալան եղաւ. Գարանճիի տունը մնալով 200 ոսկիի արժողութեամբ ադամանդ վերցուեցաւ. Նոյն տունը այս առաւօտ ֆրանս. դրօշ պարզեց։ Այս առաւօտ Այա Սօֆիայի մզկիթը, ուր Ցոյներն իրենց դրօշը պարզած էին, Պուլկարներն եկան պաշարեցին և. շատ քիչ մնաց որ այս պատճառաւ իրար ջարդէին. բայց Ցոյները ներողութիւն խնդրելով, իբր թէ սխալ գործած ըլլան։ Ցունական դրօշը վար առնելով պուլկարականը պարզուեցաւ, Սկսած է գրեթէ ամէն ուրեք պուլկարական դրօշ պարզուիլ։ Երկու հարիւրի չափ Հայ զինուոր խեղճ վիճակի մէջ հասած են և վարժարանին ու եկեղեցիին վերնատունը պատսպարուած են առ այժմ։

ՄԻՏԼԻԼԻԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ ՀԵԼԼԷՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆ ԿՈՂՄԷ

Ցունարէն թերթ մը կ'ըսէ թէ Հելլէն նաւատորմ մը, 17 մարտանաւերէ ու փոխադրանաւերէ բաղկացած, առջի օր Միթիլենի մօտենալով սպայ մը ցամաք հանեց, սպան կղզիին կառավարիչին ազդարարած է 24 ժամէն անձնատուր ըլլալ։ Կառավարիչը մերժած է։ Հելլէն ջոկատ մը ցամաք ելլելով քաղաքը գրաւած է։ Պահակազօրքը կղզիին ներսերը քաշուած է, դիմադրելու համար։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ "ՊՕՅՔՕԹԺԻ„ ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ՔԵՐԻՄ ԱՂԱ ԿԵՑՑԷ՛ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԿԸ ՊՈՌԱՅ

Սելանիկի մակուկավարներու պէհլուան Քէրիմ աղան, որ հակահելլէն պօյքօթին մէջ մեծ համբաւ շահած էր, Սելանիկի գրաւումէն վերջ տեղւոյն յոյներուն ցուցմունքին վրայ տարուեցաւ հելլէն զաւթարանք իշխանին առջեւ, որ յայտարարեց թէ կը ներէ իրեն, պայմանաւ որ ձեռքը հելլէն դրօշ մը բռնած բոլոր շուկաները պտտի և «կեցցէ Ցունաստան» աղաղակէ։ Քէրիմ աղա համաձայնեցաւ այս պատիժին և օր մը ամբողջ մինչեւ իրիկուն «կեցցէ Ցունաստան» պոռաց։

ԻԹԹԻՀԱՏԱԿԱՆ ՊԵՏԵՐՈՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պատերազմական ատեանը ձերբակալել տուաւ Ներքին գործոց նախկին նախարար Ճէլալ և Էվգաֆի նախկին նախարար Խայրի պէյերը։

Դատական նախկին նախարար Նէճմէտտին Մոլլա, որ Արնավուտ քէօյի մէջ իթթիհատական Աբեթիթի փաշայի տունը կը գտնուէր, երէկ ձերբակալելով պահանջուեց տարուեցաւ ուրկէ պատերազմական պաշտօնատունը փոխադրեցին զայն ոստիկաններու ընկերակցութեամբ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՊԻՏԻ ԵՆԹԱՐԿՈՒԻ

Ստոյգ աղբիւրէ կ'իմացուի թէ Լիբանանի վարչութիւնը արմատական փոփոխութիւններու պիտի ենթարկուի։ Լիբանանի պաշտպան տէրութեանց դեսպանները Բ. Դրան պիտի ներկայացնեն իրենց կառավարութեան տեսակէտները այդ մասին։ Արտաքին գործոց խորհրդական Գույումճեան էֆ. Լիբանանի կառավարիչ պիտի ըլլայ կ'ըսեն։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԶՕՐՔ ՊԻՏԻ ՀԱՆԷ

ԱՑ-ՍԹԷՖԱՆՕ.— Այ-Սթէֆանոյի առջեւ խարսխած «Ասփէրն» մարտանաւուն հրամանատարը Մաքրիքէօյի իշխանութենէն պահանջած է որ 24 ժամուան համար մօտէն հոն գտնուող բոլոր հիւանդ զինուորները, որովհետեւ մտադիր է զօրք հանելու ցամաք։ Մաքրիքէօյի գայմագամը միջոցներ ձեռք առած է, վիրաւոր զինուորներն և գաղթականները յարմար վայրերու մէջ պատսպարելու համար։

ԹՐՔԱԿԱՆ ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Թուրք թերթ մը գովեստով կը խօսի Տրապիզոնի հետեւակազօրքի Գ. վաշտին վրայ, որ առանձինն կրցած է տասը ժամ կռուիլ պուլկարական ութը վաշտ զինուորներու դէմ, որոնք Նոյեմբեր 17ին Այվալըի ամրութիւններուն վրայ յարձակած էին։ Պուլկարները ի վերջոյ ետ մղուած են։ 1500էն աւելի մեռեալ ձգելով, որոնց մէջ կային մէկ հազարապետ ու երեք սպայ, առէ զատ 800 վիրաւոր ունեցած են։ Օսմանցիները թշնամիէն առած են 1000 հրացան, սպաներու չորս թուր և ռազմամթերք։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ռուս հեռագրական գործակալութիւնը կը հերքէ տարածայնուած սա լուրը թէ Ռուսիա զինուորական պատրաստութիւններ կը տեսնէ և զօրահաւաքութեան ձեռնարկած է։ Ռուս պատերազմական նախարարութիւնը որոշած է ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել Ռուսիոյ զօրահաւաքութեան մասին լուր տարածանող զինուորականներուն նկատմամբ։

⁂ Նիքօլա Զարը Պ. Սասօնովի շնորհած ունկնդրութեան մէջ յայտարարած է թէ խաղաղասիրակա՛ն քաղաքականութիւնը պէտք է շարունակել։

Անոնք որ չունին երկրորդական վարժարանի (Իտատի աստիճանի) վկայական և կը փափաքին պետական համալսարան մտնել, տրամադրելի ժամեր ունին դիպլոմներուն թերերէն լեցնելու դասախօսին յատուկ կայ փոխարք 1ին կատարելի «Պաքալօրայի» քննութեան պահանջած բոլոր ճիւղերը։

Բանակցութեան համար պէտք է դիմել, Կ. Պոլիս, Պէտէլքէէն Գարաք թիւ 8։

Փ. ՇԱՀՊԱԶ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՏԱՆ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսի յաջորդութեանց մասին արդէն ծրագիր մը պատրաստուած և միւս կողմէ Կիլիկիոյ և Կիլիկեցի երեսփոխաններ նոյնպէս ուրիշ ծրագիր մը քննած և ներկայացուցած էին։

Ժողովը իր վերջին մասնաժողով մը կազմեց վերաքննելու համար նոյն կրկին ձեռագիրներ և տեղեկագրել ու իր եզրակացութիւնը վերջնական տնօրէնութեան համար։

Տ. Գրիգորիս Արք. Ցովհաննէսեան
Տ. Եղիկ Ծ. վրդ. Պապաեան
Արիստակէս էֆ. Դասպարեան
Սարգիս էֆ. Սուին
Տօքթ. Ստեփան էֆ. Թէրզեան։

Ժողովը նկատելով որ նախկին Ուսումնական Խորհուրդին ձեռամբ պատրաստուած և ազգային կրթութեան կազմական նոր կանոնագրին ծրագիրը քննելով, նաև նախորդ Ուսումնական Խորհրդէն ինչ ինչ փոփոխութիւններով ինապոյ տպագրուած է, որոշեց նախ ենթարկել արդի Ուսումնական Խորհուրդին քննութեան, 40 օրուան մէջ իր վերջնական կարծիքը բերելու համար։

ԿՆՍԱՐԻՈՅ Նիֆսա գիւղին ազգ. վարժարանին սատարելու նպատակով, Կրթասիրաց անունով ընկերութիւն մը կազմուած է և Ուսումնական Տնտեսական Խորհուրդները քննած էին անոր կանոնագիրը։ Ժողովը ըստ առաջնոյն հաստատեց զայն։

Ժողովը ի նկատ առաւ Նպաստընկալ ուսանողաց խնամակալութեան մասին 1911ին հաստատուած և գործադրութեան դրուած կանոնագիրը, որով Ազգ. Նպաստով Պոլսոյ Ազգ. և պետական վարժարաններուն մէջ երկրորդական և բարձրագոյն կրթութեան հետեւող ուսանողներու, ինչպէս նաեւ ուսանողուհիներու ընթացքեան, նիւթական մատակարարութեան. ասոնց բարոյական, կրթական և առողջական հսկողութեան պաշտօնը յանձնուած էր յատուկ յանձնաժողովի մը։ Մինչեւ այս վերջինը՝ վերջերս լուծուելով նոյն պաշտօնը առժամապէս ստանձնած էր տնտեսական խորհուրդը։ Ուստի որոշեց վերակազմել Նպաստընկալ ուսանողաց յանձնաժողովը, և անոր անդամ կարգեց Տիկին Զարուհի Գալէմքեարեան, Տիկին Զապէլ Եսայեան Յակոբ էֆէնտի Անտոնեան, Հայկ էֆ. Թալքէաճեան և Մկրտիչ էֆ. Հայկազն։

ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ.— Ինչպէս յայտնի է, Կիլիկիոյ անհելի կոտորածէն Կիպրոս ապաստանողները կղզիին զանազան վայրերուն մէջ հաստատուած են։ Լառնաքայի մէջ հայ եկեղեցիի մը շինութեան ձեռնարկուած է և շէնքին ճակատը զետեղուած է սա արձանագրութիւնը. «Ի յիշատակ Կիլիկիոյ նահատակաց 1909 ապրիլ 1»։ Տեղացի Հայերուն տուած նպաստները անբաւական ըլլալուն, կղզին գտնուող Հայերուն դիմում պիտի ըլլայ, եկեղեցին շինութիւնը լրացնելու համար։ Այդ նպատակաւ «Ժապաւինեալ տոմար» մը տրուած է Ազգ. Պատրիարքարանին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՓԱՐԻԶ, 21 Նոյ.— «Թան»ի մասնաւոր թղթակիցը Պուլկարիոյ ճամբով հետեւեալը կը հեռագրէ.—

Թուրքերը պատերազմի սկիզբէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով լաւ ղեկավարուած և պաշարով լեցուն բաւականաչափ հրետանի հանեցին Պուլկարներուն դէմ։ Թուրքերուն կրակը ազդեցութիւն կը գործէ և յարձակողները կը կասեցնէ։ Մինչեւ հիմա կատարուած զինուորական շարժումները միայն նախապատրաստական բնոյթ ունէին, Պուլկար զինուորները Քոլերայէ վարակուած չեն։

ՎԻԵՆՆԱ, 21.— Ֆրանց Եօզէֆ Կայսրը հունգարական պատուիրակներուն հետ խօսած ժամանակ ըսած է թէ ինք կը հիանայ Պուլկար բանակին վրայ բայց անըմբռնելի կը նկատէ որ զինուոց բաղդը մինչեւ այժմ աննպաստ եղած է Թուրքերուն։

ՊՈՒԽՐԷՇ 22.— Սօֆիայէն կը սեւեռեն թէ Սերպիոյ թագաւորը ճամբայ ելած է դէպի Բէրգ Բիլէսէ ուր պիտի հանդիպի Պուլկարիոյ թագաւորին։

ՊՈՒՏԱՓԷՇԹ. Կը կարծուի թէ Ռուսիա Ռումանիոյ իբր փոխանակութիւն առաջարկած է Պուքովինան և Թրանսիլվանիան։ Ռումանիա մերժած է այս առաջարկը։

ՓԱՐԻԶ, 22.— Սելանիկէն կը հեռագրեն Պուլկար սպաները ժողովուրդին կողմէ ընդգինքնին նախատուած զգալով հրաման տուած են կրակ բանալ անոնց վրայ։ Զոհերու թիւը 500ի կը հասնի։

ՓԱՐԻԶ, 21 Նոյ. (յապաղած).— «Թան» կ'ըսէ.— Մ. Բուանքարէ Րէֆաթ փաշայի դիտել տուած է թէ ինք Ֆրանսայի Պոլսոյ դեսպան Մ. Պօմբառին պարտաւորութիւն յանձնած է Քեամիլ փաշայի յիշեցնել որ Ֆրանսա, իբրեւ արեւելքի քրիստոնեաներուն պաշտպանը, պատասխանատու պիտի բռնէ Թուրքիան քրիստոնեաներու մասին պատահելիք բռնութիւններուն համար, Մ. Պօմբառ Քեամիլ փաշայէն պիտի պահանջէ նաեւ որ ան բացարձակ կերպով վալիներուն հրահանգ տայ այլայլիչ հալածանքներու թիւնները առաջքը առնելու համար։

ՀՐԴԵՀ

Երէկ գիշեր Սարրճխանի մէջ հրդեհ ծագելով ամբարանոց մը միայն այրելով կարելի եղաւ մարել։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱԼԱՃԵԱՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Երէկ Տերսիմի նախորդ քաղաքապետ Իսմայիլ Միւշթագ և Պոլսոյ նախկին երեսփոխան Հալաճեան էֆէնտիները ոստիկանութեան կողմէ ձերբակալուելով Պատերազմական Ատեան տարուեցան։

⁂ Հալաճեան էֆ.ի ձերբակալման պարագաները հետեւեալներն են. Երէկ կէս օրէն առաջ գաղտնի ոստիկան մը Հալաճեան էֆ.ի բնակարանը երթալով կը յայտնէ թէ ոստիկանական տեսուչը զինքը կ'ուզէ։ Հալաճեան էֆ. իսկոյն կը փութայ ոստիկանական տեսուչին մօտ, ընկերակցութեամբ իր եղբօրը և զաւակին։ Հալաճեան էֆ. երբ կը ներկայանայ ոստիկանական տեսուչին կը յայտնուի իրեն թէ ձերբակալուած է. Երէկ իրիկուն իսկոյն անկողին և մահճակալ ղրկուեցաւ բանտ։

Ձերբակալուեցան նաեւ բացի ուրիշ բազմաթիւ անձերէ հետեւեալ անձնաւորութիւններն ալ։ Ներքին գործերու նախորդ նախարար Հաճի Ադիլ պէյ, տպագրական նախկին տեսուչ Ֆայզը Նէճիպ պէյ, հեռագրական գլխաւոր պաշտօնեայ Սաադէթ պէյ եւայլն։ Ձերբակալման հրամանագիր հանուած է նաեւ 200ի չափ իթթիհատականներու համար։

ՕՍՄԱՆՑԻ ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ

Այս առաւօտ եւս 20 է աւելի վիրաւորներ և 4 սպաներ Պոլիս եկան։

ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ ԵՒ ՍԸՐ ԼԱՈՒԹԵՐ

Քեամիլ փաշա երէկ անգլիական դեսպանատունը երթալով երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Սըր Լաուձըրի հետ։

ՀԱՄԻՏԻՅԷ ՅԱԾԱՆԱՒԸ ՊՈԼԻՍ ԵԿԱԾ

Համիտիյէ յածանաւը որու մասին գրած էինք երէկ Պոլիս բերուելով Նաւարան մտաւ։

ՄԱՍՆԱԿԻ ՆԻՍՏ Բ. ԴՐԱՆ ՄԷՋ

Բ. Դրան մէջ երէկ վարչապետին նախագահութեան տակ ներքին գործերու նախարարը և պատերազմական նախարարի փոխանորդը նիստ գումարելով խորհրդակցութիւններ կատարեցին ռազմադաշտէն հասած տեղեկութեանց վրայ։ Այս առթիւ լսեցին պատերազմի վայրէն երէկ իսկ վերադարձող Սաֆֆէթ, Մէհմէտ, Աթըֆ և Եագուպ հօճաներու բացատրութիւնները, օսմ. զինուորներու բարոյական կորովին վրայ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Երէկ եւս Չաթալճայի գծին վրայ կռիւները ամենայն սաստկութեամբ մղուած են և պահ մը այնքան զինուորները իրար մօտեցած են որ գրկախառն և սուիններով կռիւը շարունակուած է։

ՋԱՆԱՔ ՔԱԼԷԻ ՎՐԱՅ ՊԻՏԻ ՔԱԼԵՆ (?)

Զրոյց կը շրջի թէ հելլէն, սերպ և պուլկար բանակները վճռական շարժում մը ընելու համար որոշեր են Ջանաք Քալէի վրայ յարձակում մը գործել։

ԶԵՂԾՈՒՄ

«Լիպերթէ»ի կը գրէ թէ պատերազմական նախարարութեան բաժնի պաշտօնեաներէն հինգ հոգի և երեք սպայ իբրեւ զեղծարար ձերբակալուած են։

ԳԱՐԱՏԱՂՑԻՆԵՐՈՒ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄՆԵՐԸ

Շքոտրայէն 19 թուով «Բայխոսոմ»ին կը հեռագրեն թէ Գարատաղի Մարթինովիչ զօրավարը կիրակի օր հասած է Սան Ճիովաննի Տի Մէտուա և գրաւել տուած է Աւստրիական բոլոր ծրարները որոնք հոն կը գտնուէին և կը վերաբերէին Շքոտրայի։ Մետուա խարսխած աւստրիական Լոյտ շոգենաւին մէջ գտնուած բոլոր ապրանքներ տարուած են։ Գարատաղցիները խուզարկած են նաեւ Լոյտի «Բարլապաս» և «Սկլետարի» շոգենաւերը։ Շքոտրայի շուրջ կռիւը վերստին սկսուած է սաստկութեամբ. Նոյ. 13էն ի վեր անդադար կռիւներ տեղի կ'ունենան Վրաքայի շուրջը։ Բոլոր Ֆրանսացիները բացի Ֆրանս. հիւպատոսէն ձգած են Շքոտրա քաղաքը։ Սերպ եւ Գարատաղցի զինուորները 19ին գրաւեցին Ալէսիօն։

ՄՈՐԱԹՈՐԻՈՄԸ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ մորաթորիոմը զոր Աթէնքի պանքան կը գործադրէր, դադրած է և թէ աւանդ դրամները կրնան ետ առնուիլ։ Արդէն այսպիսի ժամանակաւոր մորաթորիոմի մը անհրաժեշտութիւնը զգացուած էր անոր համար որ յոյնական պանքան արեւելքի բոլոր շուկաներուն մէջ իր մասնաճիւղերը ունէր։

ԽՈԼԵՐԱՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Հինգշաբթի ժամը 8էն մինչեւ երեկուան ժամը 8 պատահած են քոլէրայի հետեւեալ դէպքերը Պոլսոյ բնակիչներէն 18 նոր վարակուած 7 նոր մահեր։ Գաղթականներէն 11 նոր վարակուած 10 նոր մահեր ընդհ. գումար 46։

ՏԷՐՎԻՇ ՀԻՄԱ ՊԷՅ ԲԷՇԹԱՅԻ ՄԷՋ

Տէրվիշ Հիմա պէյ Բէշթա մեկնած է։

ՃԱՆՊՕԼԱԴ ԿԸ ՓՈՐՁԷ ՓԱԽՉԻԼ

Ձերբակալուած Ճանպօլատ բանտէն փախչելու փորձ մը ըրած է և սակայն շուտով կարելի եղած է կրկին ձերբակալել։

ԽԱԼԻԼ ԵՒ ՍԷՅՏ ՊԷՅԵՐՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՆ

Երէկ հեռագրաւ հրաման տրուեցաւ Իզմիրի կուսակալութեան ձերբակալելու նաեւ Իթթիհատի նախկին Լիտր Սէյիտ և Խալիլ պէյերը։

ԱԼՊԱՆԱՑԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱԳԻՐԸ

Պոլսէն Նոյ. 19 թուով կը հեռագրեն հետեւեալը.— Ալպանական պատգամաւորութիւն մը երէկ դեսպաններուն յիշատակագիր մը ներկայացուց, ուր կը պահանջուէր Մակեդոնիոյ բաժանման պարագային պաշտպանել Ալպանացիներու աշխարհագրական, ցեղային, ընկերային և կրօնական տեսակէտներէ ունեցած շահերը։

ՀԵԼԼԷՆՆԵՐՈՒՆ ԳՐԱՒՈՒՄՆԵՐԸ

Քավալայէն «Մօնիթէօռ»ի կը գրեն թէ պուլկարները ամսոյս 11ին իսկ հելլէնները 12ին գրաւած են Բրամալան և Զիհնին որոնք Սէրէզի և Տրամայի միջեւ կը գտնուին։ Հելլէնները Եպիրոսի հարաւային ծովեզերքը Ավլօնայէն դէպի հարաւ գտնուող Հիմարրան գրաւեցին։

ՄԱՆԱՍԹԸՐԻ ՅԱՆՁՆՈՒՄԸ

(Պաշտօնական).— Արեւմտեան բանակէն լուր կը տրուի թէ Մանասթըրի հրշակայքը երեք օր տեւող պատերազմէ մը ետք տեղին պաշտպանութիւնը անկարելի ըլլալով և Մանասթըրի մէջ մեր բանակին մնալը անպատեհութիւններ ունենալով մեր զինուորներէն մաս մը Րէսնէ և մաս մըն ալ Ֆիլորինէ քաշուած են։ Մէրտիպաթիյէ տանող վեց հազար սերպ զինուորներուն հետ 24 ժամ պատերազմ տեղի ունենալով Սերպերը ջախջախուած և մինչեւ Լումէնէի Բէյան գիւղը հալածուած են. հազարի չափ հրացաններ գրաւուած և թշնամիին աջ թեւէն կորուստներ տրուած են։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՏՆՕՐԷՆ Պ. ՐԷՎԱԼ

«Թէրճիման» վերապահութեամբ կ'իմացնէ թէ Օսմանեան Պանքայի ընդհ. տնօրէն Պ. Րէվալ այլեւս Պոլիս պիտի չվերադառնայ։

Ֆրք. Գ. ՎԱՐԴԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԱՆՑ և ՔԱՆԱՆՑ ՍՆՆԴԱՄԻՋՈՑԱՅԻՆ և ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ԱՌԵՍՏԻՐՔԻ

Քրիստոս տարիներ գտնուած հիւանդաս նայելու մէջ պատասխանատուութիւն, իր, տասնեան տարիներով ամբողջ ամբողջ ամիսներով կարգ մը տարիներ մէջ կը բռնուի ֆիզիկական ինքնութիւնը ոչ թէ միայն, ուստի հիւանդութիւնը ոչ միայն, ուրախութիւնները, բարիքներ եւ մեղաւորներ, ինչպէս նաեւ ոտանաւոր, օրեր, թագուորաց, ազգերու և երիտասարդաց հետաքրքրութիւնները և զանազան յարմար գիրքեր։

Բաւէ գիրքին, ասոնց որ գիրքերն մէջ, նաեւ ինքնին գրքերը։ Քրիստոսի հաստատ, ընդհանրապէս գրքերն գրեցին։ Իր մասնաւոր գրքեր։

ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԹԻՇԵՐՈՒԹԻԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿԵԱՅ ԵՐԿՍԵՌ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԳԱՐԹԱԼ
Եօթնամեայ Իտատի

Հինգերորդ տարեշրջան

Վարժարանս նոր տարեշրջանէն սկսեալ Իտատիի վերածուած ըլլալով, դասարաններու կազմութեան համար այժմէն արձանագրութիւն արձանագրութիւն բացուած է մայրաքաղաքիս և շրջականներու, ինչպէս նաեւ գաւառացի աշակերտներու համար։ Կրթական ճոխ ծրագրի մը համաձայն մեծ խնամքով կ'աւանդուին Հայերէն, Թուրքերէն Ֆրանսերէն և Անգլերէն։ Իրենց իսկ սեպհական լեզուով և իսօսելու վարժութեամբ (բռաթիք), նոյնպէս դիտութիւնները և ուսմանց անհրաժեշտ բոլոր ճիւղերը, մասնաւորապէս վաճառականութիւն, տոմարակալութիւն, անտեսական և տեսարանական գիտելիք։ Իսկ աղջիկներու համար սանդարամետութիւն, կար և ձեռագիտութիւն տեսական և գործնական։

Դիշերօթիկները կը վայելեն մայրական խնամք, կանոնաւոր հոգածութիւն և ընտիր սնունդ՝ առողջապահիկ պայմաններով։ Շէնք ընդարձակ, պեղեցկագիր և օդաւէտ ընդարձակ պարտէզով։

Հիմնադիր Տնօրէն
ԳԱՌՆԻԿ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԼԷՄԵՐԵԱՆԻ

Բերա, մեծ փողոց Աղա Ճամիի դիմացի կարգը, թիւ 117

Երկար տարիներէ ի վեր ունեցած փորձառութենէս լիապէս համոզուած եմ որ Դեղարան մը կրնայ յաջողիլ այն պարագային երբ ուղղամտութիւն, ճշապահութիւն և աշխատասիրութիւն կը տիրեն ամէն գործառնութեանց մէջ, փութացնելու համար հիւանդին տարքինումը։

Կը մաղթեմ որ երբեք չհիւանդանամ, բայց եթէ երբեք պէտք ունենամ ո և է գեղագրի մը պարտաւորութեան, հաճեցէք դիմել մեր նոր Դեղարանը, ուր պիտի գտնէք արուեստին ամենանուրբ պահանջումներու համաձայն դեղերու խըզճամիտ պատրաստութիւն դեղերուն ամենէն ժամանակ։

Անձնապէս ալ համոզուելու համար այս ճշմարտութեան, կը բաւէ անգամ մը միայն այցելել դեղարանս։

Մեր գաւառացի հայ ազգակիցներուն դարմանումի համար մասնագէտ առաջնակարգ բժիշկներու պէտք ունեցողներուն ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի երբ դիմեն մեր դեղարանը։

Զուիցերիական պատուասոի ժամանումի շաբաթը 2 անգամ։

Տրամադրելի վկայական հիւանդապահներ

Քիչ ատենուան մէջ յարգոյ հասարակութեան մօտ գտած ընդունելութենէն քաջալերուած, սկսած եմ «Եւրոպական» կեղծիքներէ ազդակի բերել տալ դեղերու մասին։

ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
„ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՆՐ. ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մանզումէի անօրէնութիւնը դիւրութիւն մը տալու համար ժողովուրդին «Հանրային Գործակատարութեան ընկերութիւն» անուամբ ընկերութիւն մը կազմած է կարող օրէնսգէտ և ձեռնհաս անձնաւորութիւններէ բաղկացած, զոր կ'ստանձնէ թէ Պոլսէն և թէ գաւառներէն յանձնարարուած դատական փոխանորդութիւնները, դատական և վարչական հետապնդումներ, զինուորագրութեան վերաբերեալ գործողութիւններ, թէմերթիւ և կալուածական տուրքերու զեղչումներ, դրամական փոխատուութեան և առուծախի կալուածական մինոորդութիւններ, մենաշնորհի խնդրանքներ, վաճառականներու պաշտօնեայի մատակարարութիւնը խիստ դիւրամատչելի վարձքով և կատարեալ ողջամտութեամբ։

Դիմել Պալ Ալի ճամբէն՝ «Մանզումէ»ի խմբագրատան Հանրային Գործակատարութեան Ընկերութեան տնօրէն Ծ. Թոքաթլեան էֆ.։

ԱՐԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԱՆՈՐ ՈՐ ԿՈՐՍՆՑՈՒՈՑԵՆ Է ԻՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՆՔ ԿՐ ՏԵՌԳԻՆ ԱՆԱՍԿՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ, ես պատրաստած եմ դէղ մը, որ կը բերէ ուրախութիւն և յոյս։ Ես ունիմ հրաշալի դարման մը անոնց համար որոնց ջիղերը բոլորովին քայքայուած են կէս ունակութիւններու հետեւանքով կամ անոնց պարագաներու աղէկցութեան տակ։ Որպէս «ԱՄՐԻԹԱ» դարմանին հնարիչ՝ ես պարտք կը սեպեմ հնարաւորութիւն տալ ամէն մէկ անկարող և ջղային մարդոց փորձել զայն բոլորովին ձրիաբար, և երջանկութիւն անոնց որոնք լսելեան կը տառապին։

Իմ դարմանս բարի՛ք մը ըն է ամէնուն, որովհետեւ ան կը վերականգնէ առողջութիւնը և ոյժը, բայց մանաւանդ պիտանի է հոն՝ ուր պէտք կայ զօրացնելու սեռական գործարանները, դարմանելով ամբողջ աղային սիսթէմը։ Ան կ'իրարկուի մեծ յաջողութեամբ հոն ուր անկարողութիւնը ծագեր սկսած է իրրև հետեւանք ոգելից ըմպելիներու, ծխախոտի չարաչար գործածութեան, թրջախազի, սեռական չափազանցութիւններու, ինչպէս նաեւ այնպիսի ծածուկներ՝ դէղ սովորութիւններու որոնք վնաս կը պատճառեն սեռական կարողութեան։ Սեռական և ջղային սիսթէմի վրայ վնասակար ազդեցութիւն գործող դէղ սովորութիւններու թիւն կը պատկանի նաեւ թանձր թէյի կամ սուրճի չարաչար գործածութիւնը, մեղուի պակասութիւնը, ևայլն։ Անոնցմէ շատերուն, որոնք թէև այժմ կանոնաւոր կեանք կը վարեն, բայց լսելեան կը տառապին պատանեկութեան սխալներէ, իմ դարմանս յուսով կուսայ այն երջանկութիւնը, որուն կը ձգտին տիրքան բուռն կերպով։

«ԱՄՐԻԹԱ»ն պիտանի է ամէն տարիքի մարդոց համար։

«ԱՄՐԻԹԱ»ն զարիւրն է ապաքինեան։

ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ ՁՐԻԱԲԱՐ

Ան ուժ կուսայ սեռական գործարանները, նոր կենսականութեան մը համար։ Այն անհաղոյ նշանները, որոնք երեւան կուգան քանկարողութեան հետեւանքով, բոլորովին կ'անհետանան, չի մնար այլեւս ծանրութիւն մը գլխուն մէջ, անհանգիստ քուն, տուղութիւն կը ներշնչէ։ Ով որ յուսահատութեան մէջ ինկած է, կրնայ դրել ինձ, կատարելապէս վստահ ըլլալով թէ ես պիտի ղրկեմ իրեն այն դարմանը որ նորէն ոյժ և կարողութիւն պիտի պարգեւեն իրեն։ Այդ դարմանին գործածութեան ընթացքին դուք ձեզ 10էն 30 տարի աւելի երիտասարդացած պիտի զգաք։ Ով որ իրեն դիմէ կրնայ վստահ ըլլալ թէ լուռելի երիտասարդացած պիտի զգաք։ Ով որ իրեն դիմէ կրնայ վստահ ըլլալ թէ լուռելի մը քարէքթ վերաբերումի մը պիտի հանդիպի իմ կողմէս։ Պէտք է միայն նամակ մը գրէք, ներփակելով կրնք հատ մէյմէկ դանկանոց նամակագրոյշ (փուլ) թղթատարի ծախքերու համար։ Ես կը ղրկեմ փորձի համար «ԱՄՐԻԹԱ», խնամքով փաթթուած, այնպէս որ ոչ ոք կրնայ իմանալ թէ ինչ է ձեր ստացածը։ Ինձ ուղարկուած բոլոր նամակներուն գաղտնապահութիւնը կ'ապահովեմ։

Մի՛ յուսահատիք և արհամարհանքով մի՛ վերաբերիք դէպի իմ առաջարկս, այլ փութացէք օգտուիլ պատեհ առիթէն, դարմանուելու համար։

Բարեւ կ'ըսէ. «Ապէս մի՛ սառակիք, գրեցէ՛ք ինձի, և կը ստանաք այն՝ ինչ որ կը փնտռէիք»։

Հասցէ՝

ԿՕՐՈՒՇԻՈ ՓԱՐԹԷՐ. Հատուած. Թիւ 5. Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, 4, 5. Պոլիս։

ՍՊԻՏԱԿ ԴԵՂԱՐԱՆ

Գ. ՀԱՃԵԱՆ

ՍԻՐԲԷՃԻ ՊԱՅԶ-ԱԼԻԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Պոլսոյ հրապարակէն ոչինչ չգնեցի։ Դեղագիրս ուր չմնայ տամ։ կ'բակեր կուզէ՞ զ՝ որ տասն գեղերիդ թարմ ըլլայ։ որչափ գեղ որ դոյութիւն ունի, ևբրապէս տեսակ, ասուի, ցիմիսէլ ամեղ մէջ դեղարանս ուր կայ մարդութիւն ներապանութիւն և ուժան տեղեկագրի պատրաստուած։

Դեղերը ինչ կը գտնուին ամէն ժամ ամենս հնուտ բժիշկներ, ամէն տեսակ հիւանդութեանց վերաբերեալ ինչպէ՞ և ինչպէս մկրտութեան ժամանակը Տոքթ. Մուրատեան էֆ. իր քանիկը հոստատած է դեղարանիս վրայ։ յարեր ուր կը գտնուի ամէն օր, ուրեմն օրեր բացարձակապէս ձ. ի։

Գաւառացի Հիւանդներու պիտի ինձ նարարեմ խղճամտորէն ժամանակս բռնիկներ։

30 42

ՏՕՔԹ. ԹԱՇՃԱԼԵՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՌՋԱԳԻՆ. ԽՆԴԱՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱՆՏԵՐՈՒՄ

Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օտ. Բժշկ. Հաժաղարանի

Գիտական տեսութիւններ ունեցողներ կարգ մը ժամանակի մէջ կը դարմանեն ամէն տեսակ մարդիկներ, ինչպէսութիւնները, ինչպէսութիւնները և կանանց գոյութիւնները, ելեկտրաբուժութեամբ՝ սերմանասութիւնը, անկարողութիւնը, երազաբերութիւնը։ — (606)ի ՍԱՎԱՌՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՑԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՅԱՐԱՆԱՑԻ ԴԱՐՄԱՆՈՎ. մեղուարեան, խուսի, ցիմիսէլան և մանրէա, ռանդեան գնեսութիւն։ Դարմանատան և Գոյասեան. փոքրանդերն գլխի Մ. էմեան գեղարան ամէն օր, ինչ օրէն վերջ և երեկոները Գալաթա Գալաթա, Լ. Գեղարանի գեղարանը։

ԱՆԴԱՍՆԵՐԻՆ ՀԻՄ

ՏՈՔԹՈՐ ԵԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱԶ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի Բժշկարանի հանրաստանի ակնաբուժական ցիրկերին մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած և Բէնդ—վէնի հիւանդանոցին մէջ իրրեւ ակնաբոյժ երկար ժամանակ ծառայած և փորձառութիւն ձեռք անցուցած ըլլալով, մեծ խնամքով կը զբաղուի աչքի ամէն տեսակ հիւանդութիւններով, մանաւանդ՝ (չաղ) կը չտեսնէ ասանց գործողութեան, և մինչև ցարդ Պոլսոյ մէջ էլեկտրանուած Փրոֆ. Ծավալի գործիքով ֆարիսեանները և հեռատեսները խիստ յասակ և ֆոյլուն ցուցնող ակնոցներ կուսայ։ Քիլիզեն ասոյ աչքի հիւանդութիւնները հրանիներուն մէջ նորանոր գեղ մը ներարկելու արժանաւոր կը գտնուին։ Մեծ յաջողութեամբ և ասանց ցաւ պատանելու դէր կատարէ քաղաքացի (ֆիլտրատ) և աչքի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործողութիւններ։ Հասարակութենէ դուրս և ձեռն ուշադրութեան ինչ ունի ամէն ոք, մինչև արուեստական աչքեր կը դնեմ։ Հիանալի ինքնուրոյն ամէն ոք, մինչև ինչ էլեն որ, Գալաթա, Հաճիաթ սիպիէլն գիման, Իսթիքլեան գեղարանը, ինչ էլեն որ վերջ Գալաթա, Նեֆաթ ճամբայ, Թոգսիմի Ֆրանսական հիւանդանոցին էջից անկիւնի տարարքմանը Ուրբաթ օրերը յիշեալ գեղարանը կենս որ տառ։ Իսկ Երեքշաբթի օրերը կենս օրէն վերջ իր տարարքմանը Երբեմն պատրաստ է գործածելու ազգատ հիւանդները։

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Բերա, Թաքսիմի Ֆրանսական հիւանդանոցին ետեւն, թիւ 9 Վ—լլամէ Զէյ Ղ ճառատի

ՏՈՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԳԻՐԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒՆ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Բարիզի մէջ իր ժամանակութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեկտրական նարիներ ու ցաւդ Պոլսոյ մէջ կարծեցուած ու ամէն նորանոր մեքենաներով մեծ յաջողութեամբ ի՝գործանի նուսութիւնը, գլխու ցաւերու ու հիրոսի գաստերը, ականջի խշոցն ու ականջի, քիմքի, քիթի, էշնորքի ու խաչոքի ամէն տեսակ հիւանդութիւններու նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ ամենութիւններ, ոտքերի ցաւդ սիրուն ամենութիւնները, գրանց ցաւդ սիրուն ամենութիւնները, գրանց ցաւդ սիրուն ամենութիւնները, գրանց ցաւդ սիրուն ամենութիւնները։ Ինչ ուրեմն գրանց ամենութիւնները։ Ինչ ուրեմն գրանց ամենութիւնները։ Ինչ ուրեմն գրանց